

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

**Географічний факультет
Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту**

**МЕНЕДЖМЕНТ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В
ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА
СВІТОВОМУ ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконав: здобувач 2-го курсу, 614 групи
галузі знань 07 – Управління та
адміністрування

спеціальності 073 – Менеджмент

ОП «Менеджмент туристичної
індустрії»

Брижатий Богдан Романович

Керівник: к.геогр.н., асист. Ємчук Т.В.

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № 5

Від «5» грудня 2023 р.

зав.кафедри _____ проф. Валерій РУДЕНКО

Чернівці – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	8
1.1 Туристична інфраструктура: поняття, особливості.....	8
1.2 Класифікація та основні елементи туристичної інфраструктури.....	16
1.3 Особливості менеджменту туристичної інфраструктури.....	23
Висновки до розділу 1.....	30
Розділ 2. ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	32
2.1 Природні особливості Чернівецької області.....	32
2.2 Історико-культурні передумови розвитку туристичного потенціалу.....	49
Висновки до розділу 2.....	49
Розділ 3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕКРЕАЦІЙНО- ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	52
3.1 Аналіз розвитку туристичної інфраструктури Чернівецької області.....	52
3.2 Проблеми та перспективи розвитку туристичної інфраструктури в Чернівецькій області.....	58
Висновки до розділу 3.....	63
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	70

АНОТАЦІЯ

Туристична інфраструктура дуже важлива в сучасному світі, з її численними важливими аспектами для наукових досліджень. Зі зростанням обізнаності про важливість сталого розвитку та управління підприємствам, урядам та громадам потрібні нові підходи до розробки нових туристичних продуктів. Розвиток туристичної інфраструктури може сприяти економічному зростанню в регіонах, що використовують природні, рекреаційні, культурні та історичні ресурси. Розвиток туристичної інфраструктури може сприяти збереженню природи, соціально-культурних та історичних цінностей та покращенню якості життя місцевого населення за рахунок розвитку туристичної індустрії. Дослідження в цій галузі допоможуть зрозуміти потреби туристів і способи їх задоволення. Саме тому дослідження в цій області знань є критично важливим для сталого розвитку туристичної індустрії та покращення співвідношення між туристичними потребами та збереженням природних та культурних ресурсів для майбутніх поколінь.

Наукова новизна одержаних результатів полягає обґрунтуванні теоретичних засад, а також методологічних підходів та напрямків розвитку туристичної інфраструктури стосовно формування та розвитку туристичної інфраструктури Чернівецької області.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що висновки та окремі результати дослідження являють практичний інтерес та можуть бути рекомендовані до впровадження у туристичну діяльність.

Ключові слова: туристична інфраструктура, туристична послуга, туристична індустрія, сталий туризм.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Б.Р. Брижаний
(підпис)

ABSTRACT

Bryzhatui B.R. Management of Tourist Infrastructure in Chernivtsi Region as a Factor Enhancing Its Competitiveness in the Global Tourism Market.

Thesis for the second (master's) level of higher education in specialty 073 "Tourism Industry Management." – Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

Tourist infrastructure is crucial in the modern world, with numerous essential aspects for scientific research. As awareness of the importance of sustainable development and management grows for businesses, governments, and communities, new approaches are needed to develop innovative tourism products. The development of tourist infrastructure can contribute to economic growth in regions utilizing natural, recreational, cultural, and historical resources. The advancement of tourist infrastructure can aid in the preservation of nature, socio-cultural and historical values, and improvement of the quality of life for local populations through the development of the tourism industry. Research in this field will help understand the needs of tourists and ways to satisfy them. Therefore, research in this knowledge area is critically important for the sustainable development of the tourism industry and the enhancement of the relationship between tourist needs and the conservation of natural and cultural resources for future generations.

The scientific novelty of the obtained results lies in substantiating the theoretical foundations, as well as methodological approaches and directions for the development of tourist infrastructure regarding the formation and development of tourist infrastructure in the Chernivtsi region.

The practical significance of the obtained results lies in the fact that the conclusions and specific research results have practical relevance and can be recommended for implementation in tourism.

Keywords: tourist infrastructure, tourism service, tourism industry, sustainable tourism.

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації туризм став однією з найбільш швидкозростаючих і прибуткових галузей економіки в багатьох розвинених країнах. Туристична інфраструктура має важливе значення для сталого розвитку туризму.

У зв'язку з цим необхідно уважно вивчати та досліджувати механізми функціонування зарубіжного та українського туризму, щоб скористатися міжнародним досвідом у розвитку туристичної інфраструктури України та туризму в цілому і вивести вітчизняний туристичний ринок на певний конкурентний рівень. Очевидно, що розвитку туризму в Україні передують багато соціально-економічних чинників і базується на певних принципах, що склалися в нашій країні. Варто також зазначити, що, незважаючи на величезний туристичний потенціал нашої країни та всі необхідні передумови для успішного розвитку туризму, дуже мало практичних рекомендацій щодо раціонального використання, планування, просування та економічних механізмів туризму, а також відсутня відповідна туристична інфраструктура. Така ситуація заслуговує на увагу. Як наслідок, туристичний сектор України розвивається повільними темпами і з певною динамікою. У той же час, внутрішня та міжнародна туристична індустрія зростає у світі і підтримує процвітання країн, які вважаються менш розвиненими.

Таку різницю між глобальним і локальним туризмом можна пояснити тим, що глобальний ринок має більш досконалу і розвинену туристичну інфраструктуру та стратегії просування туристичного продукту, в той час як в Україні вони майже відсутні.

Предметом досліджень є теоретичні та практичні питання розвитку туристичної інфраструктури Чернівецької області як підвищення конкурентоспроможності на світовому туристичному ринку.

Об'єктом досліджень є туристична інфраструктура в Чернівецької області.

Метою дослідження є вивчення, дослідження сучасного стану і проблем туристичної інфраструктури Чернівецької області та розробка заходів щодо покращення сучасного стану туристичної інфраструктури.

Виходячи із мети, **основними завданнями** роботи є:

- 1) дослідити сутність, поняття і класифікацію туристичної інфраструктури;
- 2) дослідити передумови розвитку туристичної інфраструктури Чернівецької області;
- 3) провести аналіз історико-культурних передумов розвитку туристичної інфраструктури Чернівецької області;
- 4) здійснити оцінку сучасного стану туристичної інфраструктури та туризму в Чернівецькій області;
- 5) проаналізувати стан інфраструктурної складової туристичного потенціалу Чернівецької області;
- 6) оцінити перспективи та методи вдосконалення та розвитку туристичної інфраструктури як основні чинники, що підвищують конкурентоспроможність Чернівецької області.

Методи дослідження що використовуються в кваліфікаційній роботі наступні: аналіз і синтез, логічний метод, метод нагляду, метод формалізації, порівняльний метод, кількісні методи, метод прогнозування.

Робота складається з трьох розділів, вступу, висновків та списку використаних джерел (26 позиції). Робота нараховує 68 сторінок, містить 9 таблиць.

Розділ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

1.1 Туристична інфраструктура: поняття, особливості.

Термін "туристична інфраструктура" був вперше використаний у першій половині 20-го століття і був визначений у роботах А. Маршалла та Д. Кларка. Ці вчені стверджували, що туристична інфраструктура - це сукупність галузей, призначених для задоволення потреб виробництва (виробнича інфраструктура) та населення (соціальна інфраструктура).

Інфраструктура туризму - це сукупність професійних підприємств туристичного обслуговування та інших підприємств, об'єктів, комунікацій і регіональних установ, які тісно пов'язані з туристичним сектором і відіграють обслуговуючу роль. Інфраструктура туризму - це сукупність підприємств та установ, які забезпечують територіальну, матеріальну та організаційну основу для розвитку туризму.

Туристичну інфраструктуру можна розглядати як комплекс заходів, спрямованих на створення необхідних умов для реалізації туристичних послуг. Інфраструктуру туризму також слід розуміти як сукупність різноманітних об'єктів, призначених для задоволення потреб туристів.

Поняття туристичної інфраструктури часто ототожнюють з термінами "інфраструктура туристичного бізнесу", "інфраструктура туристичного ринку" та "туристична індустрія".

Під інфраструктурою туристичного бізнесу розуміють сукупність організаційних структур і регуляторних процедур, що забезпечують функціонування і взаємодію суб'єктів туристичної діяльності та регулюють

рух матеріальних, фінансових та інформаційних потоків між ними і зовнішнім (соціальним і природним) середовищем.

Інфраструктура туристичного ринку охоплює частину системи забезпечення туризму, опосередковану економічними ринковими відносинами (надання комерційних послуг, виробництво та реалізація товарів тощо).

Понятійний конструкт "туристична індустрія" має схоже значення і має трактуватися як сукупність туристичних активів, що надають послуги та виробляють і продають товари для задоволення потреб туристів, індустрії харчування та напоїв, транспорту, торгівлі, культури, освіти та спорту.

Інфраструктура туристичного ринку може бути представлена трьома елементами:

1. Інституції;
2. Інформація;
3. Регулювання.

Інституційний сектор складається із загальних інституцій (транспорт, готелі, банки, страхові компанії, митниця, інвестиційні фонди тощо) та спеціалізованих інституцій (туристичні агенції, рекламні компанії, спеціалізовані страхові компанії, маркетингові служби тощо).

Інформаційний сектор включає наступні елементи:

- Поширення інформації (Інтернет, засоби масової інформації);
- Інформація (інформаційні засоби масової інформації);
- інформаційно-рекламний бізнес

Інформаційно-туристичні ресурси (необхідні для створення романтичного туристичного іміджу, що приваблює туристів, просування туристичної діяльності та ефективного використання туристичного потенціалу регіону).

Нормативно-правові елементи туристичної інфраструктури включають закони, що регулюють суспільні відносини у цій сфері.

Законодавство про розвиток туристичної інфраструктури на національному рівні:

- Верховна Рада;
- Рада Міністрів;
- Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства;
- На регіональному рівні - місцеві органи влади та муніципалітети.

Таким чином, у широкому розумінні туристична інфраструктура – сукупність підприємств, установ та закладів, діяльність яких спрямована на задоволення потреб рекреантів та рекреанток, включаючи комунікаційні та транспортні шляхи, засоби розміщення туристів для забезпечення стабільної діяльності.

Подібно до того, як наявність або відсутність інфраструктурних зв'язків між окремими об'єктами визначає якість послуг у певному регіоні, інфраструктура певною мірою формує туристичні регіони і сприяє спеціалізації та діловому профілю туристів.

Розвиток туристичної інфраструктури зумовлений туристичним споживанням. Основними видами туристичного споживання є:

- Комплексні тури (пакети);
- Послуги розміщення (короткострокове перебування);
- Споживання продуктів харчування та напоїв;
- Послуги пасажирського транспорту, екскурсійні послуги;
- Послуги перекладачів;
- Організаційні послуги туроператорів та турагентств;
- Відпочинок, культура, розваги та спортивні заходи;
- Сувеніри, придбання фотопродукції, відвідування магазинів;
- Шопінг;
- Страхування;

- Інше (наприклад, фінансові послуги, оренда автомобілів).

Туристичні витрати мають прямий і непрямий стимулюючий вплив на розвиток таких видів економічної діяльності, як транспорт, готелі та ресторани, роздрібна торгівля, харчова промисловість, будівництво, телекомунікації, страхування, фінансове посередництво, відпочинок і розваги, культура і спорт, а також сприяють відновленню місцевої економіки і створенню більшої кількості постійних і сезонних робочих місць. Витрати на туризм активно підтримують збереження і розвиток народного мистецтва та національної культурної спадщини.

Туристична інфраструктура є важливим фактором забезпечення сталого розвитку українського туризму та одним з основних чинників підвищення конкурентоспроможності Чернівецької області на міжнародному туристичному ринку.

Розрізняють виробничу інфраструктуру та соціальну інфраструктуру. Виробнича інфраструктура включає транспорт, лінії електропередач, телекомунікації, водопостачання, надання інформації та приватні сервісні компанії. Соціальна інфраструктура включає об'єкти освіти, охорони здоров'я, безпеки та транспорту.

Відповідно до Закону України "Про внесення змін до Закону про туризм", туристична інфраструктура - це сукупність різних організацій, що здійснюють туристичну діяльність:

Транспортна інфраструктура:

- Летовища/аеропорти забезпечують зручний доступ до регіону для міжнародних та внутрішніх туристів;
- Залізничні та автовокзали забезпечують транспортне сполучення в межах країни та міжнародно;
- Дорожня інфраструктура якісні дороги та автомагістралі для зручності переміщення між туристичними об'єктами;
- Морські та річкові порти важливі для регіонів, де доступ морським чином є можливим.

Проживання:

- Готелі та мотелі, які можуть запропонувати туристам різний рівень комфорту та сервісу.
- Хостели та апартаменти для тих, хто шукає більше домашнього затишку.
- Кемпінги та готелі під відкритим небом для тих, хто хоче насолодитися активним відпочинком на природі.

Харчування:

- У ресторанах і кафе подають страви місцевої кухні;
- Фаст-фуди та закусочні - хороший варіант для тих, хто хоче швидко перекусити;
- Місцеві ринки, де туристи можуть придбати та скуштувати місцеві продукти.

Розваги та культурна програма:

- Музеї та галереї для знайомства з історією та культурою регіону;
- Театри та кінотеатри;
- Парки розваг та атракціони;
- Ярмарки.

Інформаційна підтримка:

- Туристичні центри що надають інформацію для туристів;
- Інтернет-ресурси та мобільні додатки для планування маршрутів та отримання корисних порад.

Медичні послуги та засоби безпеки:

- Лікарні та клініки для надання медичної допомоги.
- Поліція та служби безпеки.

Основною метою створення цих організацій у Чернівецькій області є забезпечення прийому, обслуговування та транспортування туристів.

Основною метою створення цих організацій є забезпечення прийому, обслуговування та перевезення туристів.

Туристична інфраструктура - це сукупність об'єктів і послуг, призначених для задоволення потреб туристів і мандрівників. У найширшому розумінні вона включає в себе ряд елементів, таких як готелі, ресторани, транспортні мережі, розважальні заклади, екскурсійні послуги, інформаційні пункти та інші послуги і засоби, що забезпечують комфорт і безпеку туристів.

Готелі та засоби розміщення є важливою складовою туристичної інфраструктури. Вони варіюються від бюджетних готелів до розкішних курортних селищ. Наявність комфортного житла та ресторанів впливає на загальний туристичний досвід.

Транспортна інфраструктура також відіграє важливу роль у розвитку туризму. Сюди входять аеропорти, залізниці, автобусні термінали, місцевий транспорт, дороги та інші види транспорту. Зручний доступ до транспортної мережі сприяє залученню туристів і підтримує розвиток туристичного сектору.

Інформаційні пункти та туристичні центри відіграють важливу роль у наданні туристам необхідної інформації. Інформаційні пункти та туристичні центри можуть надати карти міста, путівники, рекомендації та іншу корисну інформацію.

Розважальні, культурні та освітні заходи також є частиною туристичної інфраструктури. Музеї, театри, концертні зали, парки розваг та інші подібні об'єкти пропонують туристам можливість дізнатися про місцеву культуру та історію.

Загалом, добре розвинена туристична інфраструктура сприяє розвитку туризму, робить внесок у місцеву економіку та робить регіон більш привабливим для туристів.

Туристична інфраструктура має наступні характеристики:

- Елементи інфраструктури не виробляють матеріальних цінностей, а лише створюють необхідні передумови для їх виробництва;
- Ефективність структурних і функціональних інфраструктурних об'єктів і засобів тісно пов'язана з постійним розвитком і вдосконаленням матеріального виробництва;
- Інфраструктура сприяє повному і раціональному господарському використанню відповідних природних, економічних і рекреаційних ресурсів, географічного положення і території, що можна вважати важливим ресурсом соціально-економічного розвитку.

Ресурси туристичної інфраструктури включають:

1. сукупність природних об'єктів;
2. сукупність створених людиною об'єктів, що мають приємні характеристики і придатні для створення туристичних продуктів.

Як правило, їх наявність визначає формування туризму на певній території, зокрема історико-культурне значення мають такі об'єкти:

1. Музеї;
2. Пам'ятники та пам'ятні знаки, пов'язані з історичними подіями, життям і досягненнями видатних представників науки, техніки та культури
3. Унікальні архітектурні та етнографічні пам'ятки
4. Об'єкти, що ілюструють сучасні досягнення країни в будівництві, сільському господарстві, промисловості, культурі, медицині, науці та спорті.

Таблиця 1.1.1

Ресурси туристичної інфраструктури

1. Природні об'єкти	<ul style="list-style-type: none"> – Національні природні парки – Унікальні зразки незайманої природи; каньйони; мережа річок придатних для ведення туризму; – Ліси з рідкісними породами дерев; – Гори.
2. Штучно створені туристичні об'єкти	<ul style="list-style-type: none"> – музеї; – пам'ятники та місця історичних подій та баталій; – унікальні етнографічні та архітектурні об'єкти; – місця, які символізують досягнення та унікальні промисловості, сільськогосподарського ремесла регіону.

Ця інфраструктура сприяє розвитку туризму не лише в Чернівецькій області, а й по всій Україні та в інших європейських країнах. Іншими словами, вона гарантує обмін туристичними маршрутами між Україною та іншими країнами. Україна є однією з європейських країн з дуже сприятливими умовами для розвитку та створення регіональних та

рекреаційних комплексів, а Чернівецька область має високий рівень забезпеченості різноманітними рекреаційними ресурсами.

Туристична інфраструктура Чернівецької області має унікальну структуру, яка потребує постійного розвитку та модернізації.

До елементів основної туристичної інфраструктури належать:

1. Об'єкти розміщення;
2. Об'єкти харчування;
3. Об'єкти транспортування туристів.

До супутньої інфраструктури належать:

1. Заклади культури;
2. Розважальні заклади;
3. Спортивні заклади;
4. Заклади охорони здоров'я, в межах яких надаються

додаткові послуги туристу.

Таблиця 1.1.2

Загальні компоненти туристичної інфраструктури

Елементи основної туристичної інфраструктури	Елементи супутньої інфраструктури
1. Об'єкти розміщення	1. Заклади культури
2. Заклади харчування	2. Розважальні заклади
3. Транспортні послуги	3. Спортивні та заклади охорони здоров'я

З вищезазначеного можна зробити висновок, що складові туристичної інфраструктури є взаємопов'язаними та взаємозалежними і формують туристичний імідж Чернівецької області на міжнародному туристичному ринку. Послаблення однієї зі складових туристичної інфраструктури може послабити конкурентоспроможність Чернівецької області як туристичної дестинації не тільки для іноземних туристів, але й для внутрішніх туристів. Тому розробка та реалізація туристичної політики

в туристичній сфері повинна враховувати специфіку всіх ключових елементів туристичної інфраструктури.

1.2 Класифікація та основні елементи туристичної інфраструктури

Індустрія туризму є ще одним компонентом туристичної інфраструктури і являє собою сукупність логістичного планування для забезпечення закладів швидкого харчування, пунктів обміну валют, сувенірних крамниць, кіосків новин та інформації, туристичних продуктів та інформаційних матеріалів, пунктів продажу туристичних продуктів, транспортних систем та розв'язок, а також об'єктів та закладів туристичної інфраструктури.

- Туристичні послуги - послуги, пов'язані з розміщенням, харчуванням, інформаційно-рекламним обслуговуванням, культурним, спортивним, відпочинковим та розважальним обслуговуванням закладів, спрямовані на задоволення потреб туристів;

- Туристичні продукти - спеціально розроблені комплекси, що поєднують транспортні послуги, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з транспортом або розміщенням вони продаються за єдиною ціною.

Сьогодні добре розвинена туристична інфраструктура - це насамперед так званий стимул для людей подорожувати з однієї країни в іншу; туристична інфраструктура також виконує функціональну функцію і забезпечує взаємодію суб'єктів туристичної діяльності. Туристична інфраструктура також відіграє роль у координації фінансових та інформаційних потоків у туризмі.

Сьогодні туризм по праву можна назвати однією з найбільш динамічних галузей економіки. Туристичні дестинації та туристичні об'єкти з кожним роком приваблюють все більше туристів, але окрім

туристичних дестинацій та туристичних об'єктів, важливу роль у залученні туристів також відіграє туристична інфраструктура.

Ця туристична інфраструктура представлена будівлями, будинками, транспортними мережами, музеями, культурними об'єктами, закладами розміщення та харчування. Разом ці елементи складають туристичну інфраструктуру, яка в законодавстві України визначається як "інфраструктура туризму".

Кожна система, в тому числі й туристична інфраструктура, має свою специфічну структуру і вимагає постійного інвестування коштів, робочої сили і, звичайно, новітніх технологій. Це необхідно для сталого розвитку та модернізації систем туристичної інфраструктури. Для того, щоб зрозуміти глибину туристичної інфраструктури, необхідно визначити її основні елементи. - Виробнича та супутня інфраструктура

Таблиця 1.2.1

Головні елементи туристичної інфраструктури

№	Загально прийнята назва елементів	Основні складові
1.	Виробнича інфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> – Заклади розміщення – Заклади харчування – Транспортна система
2.	Супутня інфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> – Заклади культури – Медичні та спортивні заклади – Розважальні елементи

До головних складових виробничої інфраструктури необхідно віднести: заклади розміщення, харчування та транспортну систему.

Транспортна система - основним елементом транспортних послуг під час подорожі є транспорт. Транспорт - це процес перевезення мандрівників

від місця проживання до місця призначення. Транспортні витрати є частиною базового пакету послуг і становлять значну частину вартості туру. Залежно від тривалості та відстані подорожі ця частка коливається в межах 20-60%.

Туризм - це діяльність, тісно пов'язана з переміщенням мандрівників до нерезидентних місць призначення, і її неможливо відокремити від транспортних послуг. Транспортні послуги є найважливішим елементом туристичної інфраструктури і входять до складу основних послуг, що входять до туристичного продукту. Транспортні підприємства розглядаються як особливий тип туристичних підприємств, що є частиною туристичної системи.

Транспортні системи в туризмі розрізняють наступним чином:

- Туристичний транспорт є частиною основного комплексу туристичних послуг і входить до складу турів;
- Зустріч і провадження - надання транспортних засобів для зустрічі та провадження туристів;
- Транспортне обслуговування екскурсійних програм/заходів: екскурсійне обслуговування, участь у програмах/заходах, огляд визначних пам'яток, трансфери на маршруті.

Який саме транспортний засіб обирає компанія, що надає екскурсійні послуги, залежить від низки факторів:

- Мета екскурсії
- Мета екскурсії
- Мета туру - час у дорозі
- Місткість транспортного засобу
- Програма туру
- Безпека подорожі
- Мобільність і комфорт транспортного засобу

Для організації подорожей використовуються різні види транспорту: автомобільний, залізничний, повітряний, морський, річковий та

авіаційний. Для організації подорожей розроблені перспективні транспортні засоби та види транспорту, такі як швидкісні поїзди з магнітною підвіскою, монорельсові дороги, судна на повітряній подушці та космічний транспорт.

Таблиця 1.2.2

№1	Готелі та аналогічні заклади	– – –	Готелі Мотелі Пансіонати
№2	Комерційні та соціальні заклади розміщення	– – – – –	Туристичні бази Молодіжні готелі Кемпінги Бунгало Будиночки відпочинку
№3	Спеціальні заклади розміщення	– – – – – –	Альпготелі Ротелі Ботелі Флотелі Притулки Засоби розміщення на транспорті

Заклади розміщення

Закладами розміщення туристів називають будь-які об'єкти, де туристам надають епізодично чи регулярно місце для ночівлі.

З метою створення та ефективного використання ресторанної інфраструктури в туристичних подорожах по Україні та Чернівецькій області зокрема, започаткування кулінарних турів та покращення стану харчування туристів, пріоритетними напрямками розвитку ресторанного обслуговування внутрішніх та іноземних туристів є:

- Організація тематичних кулінарних фестивалів та конкурсів (фестивалі врожаю, пива, медовухи, молодого вина, фруктів та овочів тощо);

- Розробка тематичних кулінарних туристичних програм з використанням місцевої сировини, продуктів харчування та напоїв;
- Використання кулінарних традицій у концепціях ресторанів (тематика, стиль, дизайн, формат, методи обслуговування);
- Створення національних брендів фаст-фуду;
- Розвиток мікрокластерів кулінарного туризму, що включають туризм, культуру та ресторани.

Таблиця 1.2.3

Моделі ресторанної інфраструктури в туристичному кластері

Розміщення ресторанів у складі тур дестинацій (мережа закладів, стилізація ресторанів під тематику турдестинації, сценарні бенкети)	Використання кулінарних традицій в концепціях ресторанів, стилі підприємства, форми обслуговування, тематизація ресторанів
Створення спеціалізованих зон обслуговування (поєднання культурних, розважальних та комерційних об'єктів)	Тематичні кулінарні фестивалі, конкурси та гуляння (свята урожаю, пива, молодого вина, бринзи, вареників, овочеві фестивалі, тощо)
Туристичний фаст-фуд з елементами національних кухонь (формування національних брендів туристичного фаст-фуду).	Комплексний маркетинг закладів (тематичні парки, музеї, палаци, рекреаційні зони з комплексною інфраструктурою)
Кулінарні тури з унікальними продуктами, стравами та напоями.	Зелений туризм, сільський туризм (сільська нерухомість) Овочі, фрукти та органічні продукти, вирощені на ґрунті
Органічно поєднувати умови	Органічне землеробство,

харчування та відпочинку в дестинації з потенціалом регіону.	вирощування та виробництво спеціальних продуктів харчування
Дієтичне, лікувально-профілактичне, санаторне та оздоровче харчування	Поєднання в дестинації глобальних харчових інновацій та кулінарних традицій місцевості

Сучасні тенденції розвитку ресторанного господарства загалом та туристичних послуг зокрема характеризуються збільшенням кількості закладів, удосконаленням структури мережі за видами діяльності та спеціалізацією, розширенням асортименту продукції та додаткових послуг, підтримкою кулінарних традицій та впровадженням харчових інновацій.

Глобалізація світової економіки полегшила доступ місцевих жителів і туристів до світових кулінарних брендів, а вихід на український ринок міжнародних ресторанних мереж та іноземних кухонь став звичним явищем і важливим елементом культурної спадщини України, національної та регіональної самоідентифікації. Також зберігаються та розвиваються місцеві кулінарні традиції.

Іншою важливою складовою туристичної інфраструктури є туристичні підприємства. Туристичне підприємство - це зареєстрована в установленому законом порядку організація, яка має ліцензію або дозвіл на здійснення професійної діяльності, надає туристичні послуги населенню України та внесена до Державного реєстру туристичних підприємств. До них відносяться туроператори, які безпосередньо і регулярно створюють туристичні продукти, продають і надають туристичні послуги та здійснюють діяльність, пов'язану з наданням посередницьких послуг.

Раніше згадувалося, що туристична інфраструктура - це сукупність матеріальних благ, які задовольняють потреби туристів. Саме сукупність цих об'єктів приваблює потенційних туристів. Однак фізична та технологічна інфраструктура туристичного підприємства не обов'язково приваблює велику кількість туристів. Тому, окрім розміщення, туристам

мають бути запропоновані такі послуги, як медичні, посередницькі, спортивні та банківські. Це робиться для повного задоволення потреб туристів.

Таким чином, матеріально-технічну інфраструктуру туристичних підприємств можна класифікувати наступним чином:

- 1) основні будівлі: готелі, мотелі, хостели, бари, ресторани, кафе та нічні клуби;
- 2) допоміжні будівлі: гаражі, пральні, котельні, підземні паркінги, автостоянки тощо
- 3) будівлі спортивного призначення: спортивні майданчики, мотузкові парки, екстрим-парки, калюжі для туристичних поїздів;
- 4) об'єкти передачі електроенергії (електромережі, різноманітні трубопроводи, лінії електропередач тощо)
- 5) промислове та енергетичне обладнання (наприклад, трансформатори, електродвигуни, генератори, холодильне та компресорне обладнання, пральні та сушильні машини)
- 6) комп'ютерне обладнання та програмне забезпечення (програмне забезпечення)
- 7) транспортні засоби (наприклад, автомобілі, автобуси, легкі вантажівки)
- 8) Інструменти
- 9) Виробниче та господарське обладнання (наприклад, меблі, засоби захисту праці, протипожежне обладнання);

Стан та структура матеріально-технічної бази відображає ефективність використання та управління інвестиційною діяльністю. Матеріально-технічна база залежить головним чином від особливостей туристичної галузі, інвестиційних вкладень, використання нових технологій та місця розташування.

Чим вища частка основних засобів у структурі матеріально-технічної бази, тим міцніша основа для розвитку туризму.

Для розвитку матеріально-технічної бази туристичної галузі необхідно вжити таких заходів:

- 1) Модернізація засобів розміщення та наближення їх до сучасних потреб і вимог туристів;
- 2) заохочення інновацій;
- 3) боротьба з корупцією на всіх рівнях влади;
- 4) впровадження прозорих тендерів на реконструкцію пам'яток архітектури;
- 5) розробка інвестиційних проектів та залучення інвестицій у сектор.

1.3 Особливості менеджменту туристичної інфраструктури

Туристична індустрія - це сукупність різних організацій, основною діяльністю яких є надання послуг, виробництво та продаж товарів для задоволення потреб туристів.

"Управління туристичною індустрією" - це система управління виробництвом, транспортом, торгівлею, підприємствами сфери послуг та розміщення, призначена для задоволення попиту на туристичні товари та послуги шляхом підготовки та ефективного використання природних ресурсів, матеріальних, духовних, фінансових, інтелектуальних та інших можливостей.

Туристичну індустрію можна визначити як міждисциплінарну та комплексну бізнес-структуру з виробництва та продажу туристичних продуктів всередині країни та за кордоном. Таким чином, діяльність усіх туристичних організацій та сторонніх організацій, залучених до продажу послуг, визначається як туристична індустрія. Туристична індустрія є однією з функціональних складових національної економіки і являє собою інтегровану систему секторів, галузей і видів діяльності, об'єднаних спільними цілями і програмами розвитку. Принципи управління, яких дотримується керівництво, мають вирішальне значення для досягнення

туристичною організацією своїх цілей. Принципи - це основні, вихідні положення теорій і правил у будь-якій сфері діяльності.

Принципи управління - це правила і норми управлінської діяльності, спрямовані на створення, функціонування та розвиток системи управління організацією (підприємством).

Принципи управління здебільшого формуються на основі спостережень і досліджень, а тому узагальнюють практичний і позитивний управлінський досвід та ґрунтуються на певних законах і моделях суспільного розвитку. При використанні в управлінській діяльності вони створюють своєрідний "ефект лиж", оскільки вказують, що потрібно робити, щоб уникнути невдачі. Тому в сучасному менеджменті знання та врахування принципів управління є важливою умовою його ефективності. Подібно до того, як управління бізнесом еволюціонувало з часом, встановлюючи різні пріоритети та впроваджуючи різні концепції управління, принципи управління розвивалися від раціоналістичного підходу до організації виробничих процесів, а потім з'явилася концепція ефективного управління.

Вперше принципи раціонального менеджменту були сформульовані у 1912 році американським менеджером Г. Емерсоном у книзі "Дванадцять принципів ефективності". Однак творець "теорії управління" А. Файоль стверджував, що кількість принципів управління нескінченна. І це дійсно так. Тому що кожне правило може бути віднесене до принципів управління, принаймні до тих пір, поки його справедливість підтверджується практикою.

Відповідно до Закону України "Про туризм", інфраструктура туризму - це соціальні інститути, організаційні структури, регуляторні процедури, стан суспільно-політичного клімату в країні та інформованість населення, що забезпечують безпечне функціонування та взаємодію суб'єктів туристичної діяльності, координують матеріальні, фінансові та інформаційні потоки між суб'єктами туристичної діяльності та

навколишнім середовищем (соціальним і природним), використовуються для задоволення потреб туристів.

Безсумнівно, що інфраструктурними елементами туристичного ринку є організації. Відповідно до Закону України "Про туризм", суб'єкти, що здійснюють та забезпечують туристичну діяльність (суб'єкти туристичної діяльності) - це суб'єкти, які створюють туристичний продукт, надають туристичні послуги (транспортні, тимчасового розміщення, харчування, екскурсійні, санаторно-курортні, спортивні, розважальні та інші послуги) або надають окремі послуги чи супутні послуги) та здійснюють посередницьку діяльність з їх надання, а також юридичні та фізичні особи, громадяни України, іноземці та особи без громадянства (туристи, мандрівники, екскурсанти та інші).

Отже, до суб'єктів туристичної діяльності в Україні належать оператори (туроператори), турагенти (турагентства), інші організації, що надають послуги з тимчасового розміщення, харчування, екскурсійного, розважального та іншого туристичного обслуговування, гіді (перекладачі), екскурсоводи, спортивні інструктори, провідники та інші фахівці туристичного супроводу - особи, які здійснюють діяльність, пов'язану з туристичним обслуговуванням.

Суб'єкт менеджменту туристичної індустрії – це керівник, група осіб і підрозділ, які здійснюють управління у даній сфері. Характерною особливістю суб'єкта управління є те, що ним можуть виступати лише люди (соціальні елементи, співробітники організації), що якісно відрізняє суб'єкт менеджменту від об'єкта.

Доволі часто діяльність менеджера виходить за межі організації, але навіть у цьому випадку його вважають суб'єктом. Тому що вона спрямована на реалізацію цілей і завдань, тобто представлення організації у зовнішньому середовищі.

Об'єктом менеджменту туристичної індустрії являється система відносин, що виникають між елементами організацій індустрії туризму та гостинності.

Та, на відміну від суб'єкта, об'єкт не обмежується лише людьми, до нього можна віднести безліч факторів, ситуацій, наявних в організації, які здійснюють вплив на неї, серед таких виділяють: політичні, соціально-демографічні, економічні, науково-технічні, природно-географічні, історико-культурні, міжнародні тощо.

Таким чином, ефективність функціонування туристичного ринку значною мірою залежить від низки факторів, які впливають на його розвиток.

Загалом туристична індустрія функціонує як комплексна та складна система надання туристичних послуг. Туристичні послуги є результатом діяльності туристичних підприємств, спрямованої на задоволення відповідних потреб туристів.

Різноманітність туристичних послуг визначається тим, що туристи подорожують з різними цілями, мають різні вимоги до туристичних послуг, а також бажають і можуть платити різні ціни за туристичні послуги. Кожній категорії туристів відповідає певний сегмент туристичного ринку, інші сегменти ринку визначаються країною проживання туриста. Постачальники туристичних послуг орієнтуються на конкретні категорії туристів, визначають їхні потреби і заробляють гроші, задовольняючи ці потреби.

Таким чином, узагальнюючи наведене вище визначення, туристична індустрія сприяє комплексному забезпеченню туристів туристичними товарами та послугами, що виробляються гравцями туристичного ринку, і від правильної системи управління залежить кінцевий результат діяльності не тільки окремих гравців, а й економіки в цілому.

Для виконання управлінських функцій необхідні певні засоби впливу. Ці інструменти менеджери використовують, щоб мобілізувати

ініціативу і творчість працівників компанії та забезпечити досягнення корпоративних цілей. Такими інструментами є методи менеджменту.

Ефективність діяльності туристичних підприємств залежить від правильного застосування різних методів управління, на які впливають складність корпоративного середовища, структура власності, специфіка діяльності та інші фактори.

Методи управління - це способи впливу на окремих працівників і виробничий колектив в цілому, які необхідні для досягнення поставлених керівництвом цілей.

Основою для класифікації методів управління є внутрішній зміст мотивів, якими керуються люди протягом усього життя. Найпоширенішими методами управління в туристичній сфері є:

- 1) економічні;
- 2) організаційно-розпорядчі (адміністративні);
- 3) соціально-психологічні;
- 4) правові (юридичні).

Економічні інструменти включають фінансування, кредитування, оподаткування, регулювання цін та матеріальне стимулювання. Економічні інструменти створюють стабільний механізм економічної зацікавленості працівників у кінцевому результаті діяльності. Економічний метод характеризується ефективним прямим впливом на економічні (матеріальні) інтереси окремих працівників і колективу туристичного підприємства в цілому.

організаційно-розпорядчі (адміністративні) методи - це система прямого управлінського впливу на підлеглих. Цей вплив використовується для реалізації нормативних та особистих управлінських дій. Нормативні акти управління (наприклад, статут, положення та інструкції про структурні підрозділи) визначають цілі, завдання, функції, права та обов'язки підприємства, його підрозділів та управлінського персоналу. Індивідуальні управлінські дії в компанії (наприклад, накази,

розпорядження, вказівки, директиви) спрямовані на конкретні об'єкти управління і ставлять перед ними пріоритетні завдання. Вплив організації на об'єкт управління здійснюється у формі регламентації, стандартизації, інструктажу та інформування. Довгострокові письмові інструменти впливу. Якщо менеджери надмірно залежать від методів управління, це може бути дуже шкідливим для організації, оскільки працівники звикають бути пасивними виконавцями чужої волі або стають роздратованими і невіддатливими.

Соціально-психологічні методи управління - це сукупність спеціальних прийомів, які впливають на особисті відносини і зв'язки, що виникають у групі працівників, а також на соціальні процеси, що відбуваються в ній. Ці методи ґрунтуються на використанні моральних стимулів до праці та роботі з людьми за допомогою психологічних прийомів з метою перетворення адміністративних завдань на усвідомлені обов'язки, тобто на внутрішні потреби людини. Основною метою цих методів є створення позитивного соціально-психологічного клімату в колективі, що сприяє досягненню організаційних та економічних цілей. До соціально-психологічних методів, що впливають на підсистему управління, відносяться моральне стимулювання, соціальне планування розвитку колективу через семінари, тренінги та навчання працівників, соціальне нормування діяльності, прогресивні інтереси і потреби, активізація і підтримка корпоративної культури.

Особливістю цієї групи методів є те, що вони підтримують і розвивають компетенції, цінності, творчий підхід до роботи та прагнення до самовираження працівників, визнаючи їхню індивідуальну унікальність.

Правовий (юридичний) метод управління - це сукупність способів, за допомогою яких суб'єкт управління діє за допомогою правових норм, правовідносин і правових актів. Розвиток підприємництва та створення механізмів його підтримки ґрунтується на конституційних нормах, сукупності законів та спеціальних законів про окремі види та форми

підприємницької діяльності. У зв'язку з життєво важливим значенням законодавчо-правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання (підприємств, компаній та інших організацій) та загальною класифікацією методів господарювання на три вищезгадані групи, доцільно виокремити групи методів, що базуються на господарському, фінансовому та трудовому праві.

Правові норми визначають місце туристичних організацій у національній економічній системі, визначають характер і зміст їхніх взаємовідносин з іншими організаціями, регулюють відносини між керівництвом і працівниками, встановлюють гарантії безпеки перевезень і т.д. Організації реалізують надані національним законодавством права щодо організації своєї діяльності, розпорядження своїми коштами, укладання угод, видачі дозвільних документів, створення дочірніх підприємств, філій і представництв, відкриття рахунків у банках, а також здійснюють право володіти, користуватися і розпоряджатися основними і оборотними коштами на свій розсуд. Правові норми також визначають порядок і строки подання звітності та обов'язкових платежів, види діяльності, які заборонено здійснювати, а також штрафні санкції, які застосовуються до порушників нормативно-правових актів. Правові відносини організації встановлюються на основі договорів, контрактів з іншими організаціями на виконання робіт та надання послуг, договорів перевезення, оренди та купівлі-продажу.

Трудове та господарське законодавство регулює діяльність управлінської команди, взаємовідносини між керівництвом та працівниками, а також визначає міру відповідальності за невиконання інструкцій. Ці права та обов'язки забезпечують необхідний рівень трудової дисципліни та визначають вектор розвитку корпоративної культури.

Відповідно, діяльність підприємств, пов'язана з наймом та звільненням працівників, регулюванням робочого часу та взаємовідносин між керівниками, менеджерами та колективами, регулюється Кодексом

законів про працю. Узагальнюючи інформацію про види методів управління та їх застосування, можна сформулювати низку правил управління. Тобто, важливо визначити оптимальне співвідношення методів менеджменту, які гарантують ефективне управління організацією в туристичній галузі

Висновки до розділу 1

В результаті аналізу теоретичних аспектів туристичної інфраструктури та її менеджменту, а також компонентів інфраструктури в цілому, було зроблено наступні висновки:

1. Туризм є одним з найбільш динамічних секторів економіки. Туристичні напрямки та туристичні об'єкти щороку приваблюють все більше туристів. Однак, окрім туристичних атракцій та туристичних об'єктів, важливу роль у залученні туристів відіграє також туристична інфраструктура. Щоб зрозуміти глибину структури туристичної інфраструктури, необхідно розрізнити її основні компоненти - виробничу інфраструктуру та супутню інфраструктуру. Основними компонентами виробничої інфраструктури є засоби розміщення, заклади харчування та транспортні системи. Супутня інфраструктура складається з об'єктів культури, спорту, охорони здоров'я та дозвілля, які надають додаткові послуги туристам.

2. Туристична інфраструктура є одним з основних чинників, які дозволяють забезпечити стабільний розвиток туризму в Чернівецькій області та підвищити конкурентоспроможність регіону на міжнародному туристичному ринку, зокрема, це сукупність активів готелів, туристичних баз, кемпінгів, мотелів, хостелів, закладів харчування, транспорту, культурно-спортивних об'єктів та різних видів туристичної діяльності. Встановлено, що рекреаційні ресурси туристичної інфраструктури займають особливе місце в розвитку туристичної галузі в цілому. Встановлено, що природні та антропогенні комплекси мають приємні

властивості та придатні для створення туристичних продуктів. Як правило, їх наявність визначає формування туризму в певному регіоні.

Також окрім розбудови туристичної інфраструктури потрібно виділити чинники що впливають на конкурентоспроможність туристичної інфраструктури такі як: природно-кліматичні, соціально-економічні та містобудівні фактори, а також рівень комфорту та обслуговування. Тому можна стверджувати, що якісне використання та аналіз усіх складових туристичної інфраструктури призведе до створення якісного туристичного продукту, конкурентоспроможного на міжнародному ринку.

Розділ 2

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1 Природні особливості Чернівецької області

Чернівецька область розташована на заході України, між Передкарпаттям і східними Карпатами. Межує з Івано-Франківською областю на заході, Тернопільською та Хмельницькою областями на півночі, Вінницькою областю на сході, Молдовою на південному сході та частиною румунського кордону на півдні.

Чернівецька область розташована на південному заході України і складається з трьох природних зон: Лісостепову зону, що охоплює Прут-Дунайський вододіл, передгірську зону між Карпатськими горами та річкою Прут і гірську зону, що включає Буковинські Карпати. Тут протікає 75 річок загальною довжиною 10 кілометрів і більше. Найбільші з них Дністер довжиною 272 км, Прут довжиною 128 км і Сірет довжиною 113 км. 56% території області вкриті рівнинами, 26% - пагорбами (300-500 метрів) і 18% - горами. Близько 30% вкрито лісами.

Клімат помірно континентальний, жаркий і вологий, з чотирма чіткими сезонами і середньою тривалістю снігового покриву від 80 (на рівнинах) до 120 днів (у горах). Регіон

В області налічується 330 об'єктів природно-заповідного фонду, які займають понад 10,5% території. За цим критерієм вони входять до п'ятірки найбільш заповідних територій України. Це створює сприятливі умови для розвитку екологічного туризму.

Чернівецька область займає площу 8,1 тис км² і має різноманітні природні умови. Вона поділяється на три частини: рівнину (між річками Дністер і Прут), передгір'я і гори. Рівнинна частина між річками Прут і Дністер є найбільш рівнинною в регіоні, з хвилястим рельєфом, порізаним річковими долинами. Середня висота над рівнем моря становить 230 м. У центральній частині межиріччя домінує Хотинська височина (максимальна висота 515 м). У західній частині межиріччя розвинені карстові форми рельєфу. На південь від річки Прут розташовані передгір'я. У центральній частині області виділяється Чернівецька височина (до 537 м в Чезино). Гірський регіон в основному розташований у проміжку між Покутсько-Буковинськими Карпатами. Найбільші висоти на півдні - в горах Яровиця (макс. 1565 м), Максимець, Томнатик, Чорний Дір і Жупани.

Населення становить 937,8 000 жителів, з щільністю 115,8 жителів на квадратний кілометр. Більшість населення проживає в сільській місцевості.

На рівень розвитку, структуру народного господарства та рівень життя населення значною мірою впливають географічне розташування області, історичний розвиток та природно-кліматичні особливості (близькість до обласного кордону, відносно нетривале перебування у складі колишнього Радянського Союзу, багатонаціональний склад населення, переважання гірської та рівнинної місцевості, наявність мінеральних ресурсів тощо).

З понад 60 родовищ лікувальних вод ДКЗ затвердила запаси лише Брусницького родовища, яке містить сірководень і гідрокарбонат натрію.

У регіоні слід провести детальне гідрогеологічне обстеження найбільш перспективних родовищ з непідтвердженими запасами та дослідити лікувальну дію цих вод, особливо тих, що знаходяться в селах Вієнка та Черешенька Вижницького району, Щербинці Новоселицького району.

Поблизу сіл Брусниця Кіцманського, Черешенька Вижницького районів є родовища грязей, які мають високу лікувальну цінність і можуть

бути використані в рекреаційних цілях в регіоні. Незважаючи на високий рівень розвитку, ландшафтні ресурси регіону становлять дуже велику кількість - 606 000 га. За співвідношенням ресурсів і потенційних потреб рекреаційних територій та їх взаємним розташуванням Чернівецька область належить до регіонів з відносно рівномірно розподіленим великим надлишком ресурсів. Тому умови для їх використання в міжнародній організації туризму є сприятливими.

Природний потенціал Чернівецької області представлений водними, кліматичними, лісовими, мінеральними, ландшафтними, тваринними та спелеологічними ресурсами. Рельєф області контрастний і складний. На невеликій території зосереджені рівнини, передгір'я та гірська місцевість. У Чернівецькій області виділяють три регіони: Буковинські Карпати, Пруто-Дністровська рівнина та Передкарпатське передгір'я. Це пов'язано з тим, що область розташована на стику двох великих тектонічних структур Східноєвропейської платформи, а Волино-Подільська плита своїм південно-західним краєм занурюється в передгір'я і переходить в Карпатську складчасту геосинкліналь. Таким чином, Пруто-Дністровський розлом разом з лівим берегом р. Чернівці належить до Східноєвропейської рівнинної області, тоді як решта правого берега р. Прут і основна частина обласного центру - до Карпатської гірської складчастої області (рис. 2.1.1).
Дано визначення цим областям.

Пруто-Дністровська рівнинно-горбиста межа лісостепу розташована в північній частині Чернівецької області, в межах Подільської плити (50% площі області) з середніми висотами близько 230 м. Загальна рівнина підтримується лісистю Хотинською височиною та горою Берда, найвищою горою Української низовини, що здіймається на 515 м над рівнем моря.

Заставнівська область Пруто-Дністровського басейну містить низку карстових западин і підземних порожнин, розташованих на західній стороні цього плато.

Частина Кельменецької рівнини вкрита трьома рядами «Шишкові горби» - конусоподібних пагорбів висотою 15-20 м. Південні схили Прутської рівнини довгі і густо заселені річковими долинами, притоками річки Прут.

Знаменита річка Дністер протікає через північ рівнини і утворює дві звивисті притоки: Вороновицьку та Перевиківську. У центральній частині він перетинає південно-західну частину Подільського плато, утворюючи мальовничу ущелину з крутими схилами і глибиною 60-130 метрів. Дністровський каньйон - одне з семи природних чудес України. Вона має всесвітньо відомі уступи ("стіни"), що містять скам'янілості рослин і тварин віком близько 500 мільйонів років.

Передгір'я Карпат - це горбисті височини (32% площі області), вкриті переважно лісами та луками, з рельєфом у вигляді горбкуватих пасм із середньою висотою понад 350 м над рівнем моря. Тут протікають річки Сірет і Черемош, праві притоки річки Прут, які ускладнюють ландшафт своїми долинами. Чергування вузьких улоговин і широких долин з висотами від 125 м до 537 м створило різноманітний рельєф і ландшафт на невеликій території (85,5 км із заходу на схід і 49,3 км з півночі на південь).

Лісиста гора «Цецино» (537 м) височіє біля підніжжя Карпатських гір. Наближаючись до хребта на краю Буковинських Карпат, поверхня землі стає дрібнозернистим передгір'ям висотою понад 500 метрів.

Буковинські Карпати - лісистий гірський масив на південному заході Чернівецької області, що простягається майже паралельно з північного заходу на південний схід (18% площі області) і досягає середньої висоти 900 м. На околицях Чернівецької області розташовані зовнішні рівнини Крайових Карпат (Банківські гори, Куриківські гори, Смидоватий гірський масив) з середньою висотою 700-1000 м, Скибові Карпати (гори Букова, Магура, Ракова, Травієн і Чіохелька, Чимирна), зовнішні центральні частини гір «Довгий Грунь» (1377 м над рівнем моря).

Північно-східні схили Буковинських Карпат круті, а південно-західні - довгі та пологі. У цьому регіоні знаходяться перевал Шульдин (1173 м) і перевал Німчич (586 м). Неподалік від перевалу Німчичі знаходяться цікаві природні об'єкти Буковинських Карпат. Це печера Олекса Довбуша, «Соколине око», «Протяте Каміння» та інші чудові скельні утворення:

- р. Смугарів з Буковинським водоспадом. Також буковинські водоспади розташовані там, де хребет Ракова переходить у Буковинські гори.
- р. На хребті Ракова через річку Путила знаходиться скеля «Кам'яна Багачка», яка має назву «Проклята скеля».

Центральний регіон - це низинна територія, розташована в глибині від річки Птира. Це густонаселений і найбільш розвинений регіон Буковинських Карпат (висота 800-1100 м). Він оточений з південного заходу стінами гірських хребтів «Максимець» і «Штивіола» (найвища висота 1428 м) і має асиметричну форму з крутими схилами і опуклими вершинами з північного боку. Озеро "Око гори" розташоване біля підніжжя гори " Творелець " (висота 1025 м) і має форму намистини, оточеної вічнозеленими смереками. На південь розташовані гірські хребти Тумнатик і Яровиця (1574 м над рівнем моря) з найвищими вершинами Буковини. На південному заході - хребет Черногора (понад 1400 м над рівнем моря) з найвищими вершинами Маруй Камінь та Великий Камінь.

Кліматичні умови Чернівецької області в поєднанні з особливостями рельєфу та гідрологічними ресурсами створюють сприятливі умови для розвитку водного та спортивного туризму. Загалом клімат області помірно-континентальний, теплий і вологий. Середній сніговий покрив коливається від 80 (рівнина) до 120 днів (гори), а це означає, що гірськолижні маршрути доступні протягом досить тривалого періоду часу. З точки зору температурної оцінки, Буковина переживає "приємний сезон" з квітня по жовтень, який є найбільш сприятливим для відпочинку та "кліматотерапії".

Водні ресурси відіграють важливу роль серед природно-рекреаційних ресурсів Чернівецької області. У Чернівецькій області протікає 75 річок довжиною понад 10 км. Найбільші з них - Дністер довжиною 272 км, Прут довжиною 128 км та Сірет довжиною 113 км. Річка Черемош - велика річка в гірській місцевості. Наявність звивистих русел, глибоких ущелин, перепадів, порогів, перепадів, перепадів та нестабільний рівень води надають гірським річкам регіону особливої специфіки, що робить їх малопридатними для масового відпочинку, але надає можливості для організації маршрутів природного та водно-спортивного туризму. Інші річки (окрім гірських) придатні для водних видів спорту та відпочинку.

Перспективними для рекреації та туризму є «Кулівецький» водоспад (селище Кулівці, Заставнівський район), «Фалинський» водоспад (селище Дорошівці, Заставнівський район), джерело Черешенька (селище Черешенька, Вижницький район) та болото «Ружавинець» (селище Ржавинці, Заставнівський район). (с. Черешенька, Вижницький район), група лісових озер (біля міста Глибока) та озеро «Гірське око» (ущелина Німчичі).

Мінеральні ресурси регіону включають родовища грязей та мінеральні джерела. У Чернівецькій області розвідано понад 60 родовищ мінеральних вод, серед яких сульфатно-гідросульфідні, сульфатно-хлоридно-натрієві, сульфатно-кальцієво-натрієві, гідрокарбонатно-натрієві та залісті води. Промислові лікувально-столові води розливаються з 15 родовищ, таких як Брусницьке, Буковинське, Кельменчанка, Хрещатик.

Хлоридно-натрієві води (мінералізація 10-200-300 г/л) поширені у внутрішній частині Передкарпатського прогину. Вона знаходиться у Вижницькому (селище Черешенька), Глибоцькому районі(селище Хряцька) та Строжинецькому (місто Красноільськ, селище Красношкола та селище Банилів- Підгірний) районах. Воду можна використовувати для лікування захворювань нервової системи, суглобів та шкіри.

Другу групу бідніших на мінеральні речовини розсолів, що містять хлорид натрію, утворюють води Скибового регіону Карпат. Виходи цих вод відомі в долині Солонцівки (селище Сергії), на Саратівській полонині та у верхів'ях Білого Черемошу (Путильський район). Завдяки своєму хімічному складу ропа може використовуватися з лікувальною метою. Сірководневі води виявлені поблизу сіл Щербинці, Новоселиця (з 1957 року), Брусниця, Кіцманського району (основа важливого місцевого ревматологічного санаторію) та Нижній Яroveць, Путильського району.

Також можна зазначити значну що північ Чернівецької області володіє значними спелеоресурсами що можуть надати значний приріст туристів через естетичну і пізнавальну привабливість.

Печера Попелюшка має дуже хороші лікувально-оздоровчі властивості (сприятливий мікроклімат, газовий склад повітря, корисні сульфатно-кальцієві мінеральні води), хорошу транспортну доступність і великий об'єм (706637 м³). Вхід до підземелля знаходиться на північній околиці Молдови. Це менш ніж за кілометр від прикордонної зони з Україною. Попелюшка популярна і цікава для наукової спільноти головним чином через свою "молодість". Це пов'язано з тим, що процес утворення печери щойно розпочався і його можна спостерігати в режимі реального часу. Це дозволяє експертам аналізувати прогрес на різних етапах. Ці фактори можуть зробити його придатним і перспективним для такого типу використання. Однак, ще одним обмежуючим фактором у цьому випадку є відсутність доступу до печери з території України. Крім того, двостороннє розташування печери (в межах кордонів України та Молдови) означає, що будь-яка діяльність у печері, яка може призвести до змін у підземному середовищі, потребуватиме міжнародного узгодження.

Менш перспективними, але потенційно придатними для рекреації є печера Скитська (Гострі Говди) та Баламутівська (вхідна частина, Баламутівський грот). Варто зазначити, що печера Піонерка найменш

придатна для рекреації порівняно з попередніми печерами, але за іншими показниками є досить перспективною.

Ландшафтні ресурси Чернівецької області складаються з гірських особливостей регіону і займають площу 600 000 га. В області налічується близько 330 об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ), що охоплюють понад 10,5% території: Вижницький національний природний парк, Хотинський національний природний парк, Черемоський національний природний парк, дві важливі національні дендропарки, дев'ять пам'яток природи, десять заказників, ботанічний сад і дендропарк Чернівецького національного університету, Чернівецький регіональний ландшафтний парк, 152 пам'ятки природи, 40 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 38 заповідних урочищ.

Найвідомішими є ландшафтний заказник "Цецино", орнітологічний заказник " Драницький", лісовий заказник "Петривецький" та лісовий заказник " Лунківський". До пам'яток природи загальнодержавного значення належать ботанічна "Білка", геологічні печери "Попелюшка", "Буковинка" та "Баламутівська", лісові масиви "Шилівський ліс" та "Тисовий Яр".

Таким чином, Чернівецька область має достатньо високий природно-рекреаційний потенціал для створення високоефективної рекреаційно-туристичної дестинації. Область має всі умови для його розвитку шляхом розширення існуючої екомережі, яка використовується в різних сферах туризму, насамперед, екологічного та сільського туризму. У Чернівецькій області немає земель, непридатних для туризму. Це сприяє створенню міжнародного рекреаційного туристичного напрямку.

Таблиця 2.1.1

SWOT-аналіз природно-рекреаційних ресурсів Чернівецького туристичного регіону.

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Чернівецька область поєднує в собі лісистий/степовий ландшафт Східноєвропейської рівнини з передгірним/гірським ландшафтом Карпатських гір (гори займають 18 відсотків площі регіону).</p> <p>2. Клімат має чотири чітко виражені пори року і підходить для літнього та зимового відпочинку.</p> <p>3. Майже 30% території вкрито лісами, є 330 природних заповідників, що охоплюють понад 10% території</p> <p>4. Територією області протікає річка Дністер, яка нижче за течією стає водосховищем. Долина річки є одним із семи природних чудес України</p>	<p>1. Більшість рівнин регіону обробляється, а доступ до гірських районів, особливо до центральних схилів Буковинських Карпат, ускладнений.</p> <p>2. На території річок регіону часто трапляються повені, особливо руйнівні на гірських річках. Дністровське водосховище майже повністю заповнене або глибока вода виходить з його берегів.</p> <p>3. Літо дощове, особливо в горах, річна кількість опадів досягає максимуму в червні, в той час як зима повністю тане на рівнинах регіону.</p> <p>4. Набережні річок та водосховища, призначені для туризму, не підтримуються в належному стані.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Розвиток та покращення водного та екстремального видів туризму</p> <p>2. Чернівецька область може стати</p>	<p>1. Конкуренція з іншими областями Карпатського регіону, такими як Івано-Франківська, Львівська та Закарпатська,</p>

<p>одним із найбільш екологічно чистих областей країни</p> <p>3. Область розташована в Карпатському регіоні, який є популярним серед туристів і має високий попит на туризм.</p>	<p>є досить загрозливою.</p> <p>2. Брак коштів на розвиток та підтримку існуючих природних ресурсів регіону.</p>
--	--

2.2 Історико-культурні передумови розвитку туристичного потенціалу Чернівецької області

Одним з найважливіших туристичних ресурсів Чернівецької області є історико-культурний. Цей особливий туристичний ресурс характеризується своєю туристичною цінністю, незалежністю від кліматичних умов, мальовничістю та привабливістю.

Багата історія регіону відображена в численних історико-культурних об'єктах та культових спорудах, включаючи місця мезоліту, такі як печери, намальовані на скелях, тисячолітній Хотин з його унікальним фортечним комплексом, та об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, такі як колишнє буковинське столичне поселення Чернівці. Область має 112 архітектурних та містобудівних об'єктів, внесених до Списку національної спадщини, та понад 800 об'єктів регіонального значення. Багато з них можуть бути використані для освітнього туризму. Завдяки такому природному розмаїттю та історико-культурній спадщині Чернівецька область має кілька територіальних класифікаційних одиниць, призначених для туризму та рекреації.

Чернівці – столиця Чернівецької області. Місто розташоване на пагорбах басейну річки Прут, на межі між Пруто-Дністровським межиріччям і Передкарпаттям. Таким чином, лівобережна зона міста Чернівці належить до Східноєвропейської рівнини, тоді як обласний центр на правому березі річки Прут - до Карпатської складчастості.

Місто Чернівці відіграє центральну роль у Чернівецькій області, виступаючи транспортним вузлом та відправною точкою для початку туризму в Чернівецькій області. Туристичний потенціал міста підтримується головним чином наявністю численних пам'яток містобудування різних архітектурних стилів (класицизм, пізній класицизм, неоренесанс, необароко, віденська сецесія, арт-деко та конструктивізм) та багатою культурною спадщиною.

Чернівці визнані перлиною української архітектури. В історичному центрі столиці Буковини налічується 706 пам'яток архітектури, 20 з яких занесені до списку національних пам'яток, а одна - до списку пам'яток культури ЮНЕСКО. Історична забудова Старого міста являє собою майже недоторканий ансамбль, збудований за часів Австро-Угорської імперії у 19-му та на початку 20-го століть. Центр міста займає 226 гектарів і знаходиться під охороною. Архітектурний ансамбль включає колишній палац буковинських митрополитів, Театральну площу, Центральну площу, площу О. Кобилянської (пішохідна зона), площу Франка I та Головну площу. Серед них найбільш цінними є наступні:

- Столиця Буковини і Далмації, в якій сьогодні знаходиться Чернівецький державний університет імені Юрія Федьковича, ця елегантна будівля кінця 19 століття є символом Буковини і толерантності її мешканців. Освітній і духовний центр регіону створювався кількома поколіннями архітекторів, які вміло втілювали смаки тогочасних зодчих. Водночас у митрополичих резиденціях переплітаються різні стилі та культури, створюючи неповторну гармонію. Комплекс є пам'яткою архітектури та об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Резиденції митрополитів Буковини і Далмації мають відомого автора. Ним є чеський архітектор і меценат Йозеф Графка. За його проектами збудовано численні архітектурні шедеври в Чехії та інших європейських країнах. Австрійська влада на прохання місцевої православної шляхти вже давно дала дозвіл на будівництво кафедрального собору та єпископської резиденції в

Чернівцях, але тільки через півстоліття, з приходом єпископа Євгена Гакмана, плани були реалізовані: У липні 1864 року відбулося освячення новозбудованого собору, а колишній єпископ Гакман заклав "угольний" (наріжний камінь) у фундамент каплиці св. Івана Сучавського на місці резиденції. Ця дата вважається початком будівництва нової резиденції. Будівництво було безпрецедентним за масштабами і коштувало 1,75 мільйона гульденів, астрономічну для того часу суму; після надання Буковинській єпархії митрополичого статусу в 1873 році, будівля була визнана Митрополичою резиденцією. Будівлі Чернівецького університету нагадують середньовічний замок. Побудовані в дусі еkleктики, вони є яскравим вираженням пост-романських архітектурних тенденцій. Високі, різьблені цегляні стіни і стрункі вежі. Крутосхилий дах вкритий різнокольоровою черепицею, що відтворює візерунки буковинських народних килимів.

- Музичний театр ім. О. Кобилянської - збудований за проектом віденських архітекторів Фельнера і Гельмера, прикрашає Театральну площу з 1905 року;

- Вірменська церква Чернівців - вірменська католицька церква святих апостолів Петра і Павла східного обряду в Чернівцях. Церква була збудована та освячена у 1875 році і продовжувала діяти з перервами за часів радянської влади на Буковині. Входить до переліку пам'яток архітектури, що охороняються державою. Завдяки чудовій акустиці та органу костел від початку використовувався для проведення концертів та інших культурних заходів. Ще в 1850-1860 роках обговорювалося питання будівництва костелу, але безрезультатно. Це було пов'язано з тим, що всі витрати на будівництво церкви мали бути покриті за рахунок католицьких субсидій, що було неможливо. На початку сімдесятих років XIX століття кількість вірмен у Чернівцях та околицях становила 985 осіб. Вони молилися в єдиній римо-католицькій церкві міста, але вона була тісною і не могла вмістити велику кількість віруючих у святкові та вихідні дні.

Вірмени-католики вирішили зібрати добровільні пожертви і побудувати в Чернівцях кам'яну церкву. З числа вірмен був сформований будівельний комітет. Він складався переважно з поважних землевласників. Його головою став Якуб фон Петрович, який одночасно був мером міста. Згідно із закликом комісії, "Вірменська Католицька Церква повинна бути центром віри нації і сім'ї, ланкою в містичному ланцюзі, що об'єднує вірмен по всій землі, а церква - пам'ятником благочестя вірменського народу. Церква повинна стати хранителькою Божих дарів і центром національної єдності. Тому що вірменський народ був розкиданий по всьому світу не з власної волі. Тому що вірменський народ був розкиданий по всьому світу не з власної волі. Церкві вдалося знайти симпатію серед місцевих народів, налагодити дружні відносини з іншими народами і зберегти свою релігію, мову, традиції і любов до свого народу. Комісія закликала всіх боголюбивих людей "брати посильну участь у будівництві". Звернення було надруковане вірменською та французькою мовами. Було організовано лотерею та отримано дозвіл від влади на збір пожертв по всій імперії. Частина землі, на якій мала бути збудована церква, громада отримала від міста безкоштовно. Деяку суму також виділили з державної скарбниці.

- Міський художній музей був побудований у 1901 році як ощадна каса і визнаний однією з найкрасивіших пам'яток стилю модерн;
- Кафедральний собор Святого Духа є кафедральним храмом Буковинської православної церкви і був освячений у 1864 році архієпископом Евеном Гакманом 1864 р.;
- Дерев'яна церква Святого Миколая, побудована в 1607 році, є найстарішою будівлею в Чернівцях.
- Ботанічний сад Чернівецького національного університету є природоохоронною територією загальнодержавного значення в Україні. Щоб побувати в тропіках, не обов'язково їхати в Африку. В оранжереях парку відвідувачі можуть побачити близько 920 видів тропічних рослин. Ботанічний сад у Чернівцях - один з найстаріших ботанічних садів в

Україні, тому він також є заповідною зоною. Він був заснований у 1877 році за часів Австро-Угорської імперії. Саджанці дерев були завезені з Австрії, а між 1880 і 1890 роками ботанічний сад був створений як науковий центр. Відомий ботанік Кароль Бауер працював над створенням і розвитком ботанічного саду до 1894 року. За цей час він заклав основи території, визначив архітектурне планування та напрямки робіт. Ботанічний сад будувався протягом 11 років. Тут також збереглася біла тополя, посаджена першим директором ботанічного саду, австрійським професором Едуардом Тангелем. Пізніше були висаджені рослини, що походять з Буковини.

- Ідея будівництва ратуші у Чернівцях народилася у 1820-х роках, між 1843 та 1847 роками, за проектом німецького архітектора Адольфа Мартіна. Мартін переконав міську владу, що на центральній площі Чернівців необхідно побудувати ратушу. Ратуша була побудована на дуже міцному фундаменті глибиною близько 6 метрів і спочатку використовувалася як пожежна частина. За свою довгу історію чернівецька ратуша бачила австрійських правителів, російських окупантів і румунських чиновників. Сьогодні будівля продовжує використовуватися за своїм первісним призначенням. Наразі тут знаходиться резиденція міського голови та Чернівецька міська рада. Фасад спроектований у стилі класицизму, а вежа - у стилі ренесансу. У первісному проекті вежа була двоповерховою, але пізніше було вирішено надбудувати перший поверх. На ратуші встановлено два годинники. Десятиліттями пожежники стежили за порядком у місті з високих веж. Як тільки десь спалахувала пожежа, піднімали червоний прапор, а вночі вмикали світло на тому боці, де сталася аварія. За цими знаками люди знали, де потрібна допомога. Щодня сурмач, одягнений у буковинський народний костюм, піднімається 126 сходинками 50-метрової годинникової вежі і рівно о 12:00 з балкона грає мелодію "Марітіка". Ця традиція започаткована у 2004 році. Один з них - баштовий, встановлений під час будівництва. Інший знаходиться над

головним входом і був пізніше подарований міським головою Антоном Кохановським, який керував Чернівцями з 1866 по 1892 рік. Він замовив цей годинник з циферблатом, що світиться вночі, у Празі і подарував його своєму улюбленому місту. Сьогодні зі шпиля вежі майорить жовто-блакитний український прапор, а фасад прикрашає герб міста. Ця неймовірна будівля добре вписується в архітектурний ансамбль і прикрашає центр міста.

- Вулиця Ольги Кобилянської в Чернівцях є візитівкою міста. Це перша зупинка для туристів, які відвідують столицю Буковини. Це єдина пішохідна вулиця в місті, якою рідко проїжджають автомобілі. Перші будівлі тут почали зводити в 40-50-х роках минулого століття. Спочатку вулиця мала назву Молодіївська, пізніше - Панська та Янки Флондори. На вулиці було багато незвичних салонів, ресторанів, кафе, магазинів та банків. Чернівецька вулиця Кобилянської була відома тим, що, за легендою, її підмітали букетами троянд і не пускали відвідувачів у брудному взутті. Селяни, які приносили їжу, ретельно витирали взуття, щоб не забруднити вулицю. Щоранку двірники мили бруківку та пішохідні доріжки. Повністю вулицю Ольги Кобилянської відреставрували у 2008 році з нагоди 600-річчя Чернівців. Бруківку переклали, тротуар вкрили мармуровою плиткою, а на бруківці написали назву міста різними мовами. Будівлі на головній вулиці жваві і представляють різні європейські архітектурні стилі. Тут розташований краєзнавчий музей, в якому зберігається найбільша колекція археологічних матеріалів, стародруків, зброї та інших предметів, пов'язаних з пам'ятками Буковини. Неподалік, на розі вулиць Вірменської та Української, у колишній Вірменській церкві, збудованій за проектом архітектора Йосипа Графки, знаходиться орган та зал камерної музики. Неподалік Краєзнавчого музею знаходиться православний собор Святого Духа, збудований у 19 столітті. З нагоди 600-річчя заснування міста біля Палацу урочистих подій встановили ковану карету - подарунок чернівецьких ковалів. У 2017 році на вулиці

Кобилянської встановили кований пам'ятник носильнику з трояндою в руках. Це натяк на легенду про те, що вулицю підмітали розкішним букетом квітів.

Чернівці мають багату культурну спадщину. Протягом століть Чернівці розвивалися як багатонаціональне місто з толерантною атмосферою і стали колискою митців різних культур. Літературна творчість Буковини представлена багатьма іменами. Найвідомішими серед них є класики української літератури Ольга Кобилянська та Юрій Федькович, відомий румунський поет Міхай Емінеску та німецькомовні єврейські поети Роза Ауслендер і Пауль Церан. Творчість Пауля Церана є скарбом для світової літератури. Більшість з цих поетів народилися і здобули освіту в Чернівцях і вирости тут як творчі особистості. Всесвітньо відомий тенор Йозеф Шмідт, "німецький Карузо" з Буковини, починав свою співочу кар'єру в чернівецькому дитячому хорі "Темпель". Відомий український композитор Володимир Івасюк, автор легендарної "Червоної рути", жив і працював у Чернівцях.

У Чернівцях є кілька музеїв:

- Чернівецький краєзнавчий музей, найбільше зібрання матеріалів та артефактів, пов'язаних з природою, історією та культурою Північної Буковини; колекція стародруків, в тому числі унікальна Острозька Біблія, надрукована Іваном Федоровим у 1581 році; археологічна колекція, яка налічує понад 12 000 предметів з фондів музею. Музей має колекцію художніх та декоративно-ужиткових предметів, серед яких ікони 16-18 століть та роботи провідних буковинських художників. Природничка колекція містить близько 10 000 природничих зразків;
- Чернівецький художній музей загальна кількість експонатів, виставлених у музеї, перевищує 8400. Колекція включає народну скульптуру та ікони на склі з Буковинського регіону XIX-XX століття, народні килими з Буковинського регіону XIX-XX століття, писанки з Буковини та Гуцульщини тощо. У живописній експозиції музею

представлені цінні полотна з-під пензля відомих буковинських художників, які здебільшого працюють у класичному стилі;

- Чернівецький обласний музей народної архітектури та побуту - архітектурно-ландшафтний комплекс пам'яток народної архітектури кінця 18 - початку 20 століть. Під відкритим небом відтворено старовинне буковинське село, де відвідувачі можуть ознайомитися з народною архітектурою та побутом буковинців різних регіонів та етнічних груп;

- Літературно-меморіальний музей Ольги Кобилянської
- Літературно-меморіальний музей Ольги Кобилянської.
- Літературно-меморіальний музей Юрія Федьковича

Багатий туристичний потенціал Чернівців зумовив значний розвиток туристичної галузі: Станом на кінець 2015 року в місті налічується понад 20 готелів, у тому числі чотири "великі" готелі на 1171 місце. Провідними закладами розміщення в Чернівцях є великі готелі "Черемош", "Буковина", "Турист" та "Київ". На ці готелі припадає більше половини загальної кількості готельних номерів у Чернівцях. В останні роки кількість готельних номерів у Чернівцях зросла завдяки відкриттю нових невеликих приватних готелів та апартаментів, а також реконструкції існуючих великих готелів. Середньорічна заповнюваність готелів у місті становить 30-40 відсотків. Хоча готельна мережа Чернівців задовольняє потреби гостей за кількістю ліжко-місць, рівень обслуговування та сервісу, що надається в більшості готелів, не відповідає визнаним європейським стандартам.

Тому Чернівці мають всі передумови для розвитку. Його також можна використовувати як базу для приміських автобусних турів по Чернівецькій області. У цьому випадку пізнавальні туристи здійснюють одноденну (іноді дводенну) подорож автобусом через приміські туристичні зони, використовуючи існуючу дорожню мережу, ночують у готелі в Чернівцях і харчуються в ресторані при готелі або на маршруті туру. Іншими словами, розвиток пізнавального туризму можливий без значних

інвестицій з використанням наявної матеріально-технічної бази і потребує лише організаційних та маркетингових заходів.

На околиці Хотина, на березі річки Дністер, розташована Хотинська фортеця - одна з найвизначніших військових фортифікаційних споруд Східної Європи. Вона визначена як історико-архітектурний заповідник і є одним із семи чудес України.

До складу фортеці входять вали, рови, кам'яна фортеця, церква Святого Олександра, руїни турецької мечеті та її мінарету, інші споруди. Наприкінці 13 століття за наказом короля Данила Галицького на місці старої дерев'яної фортеці було збудовано кам'яну фортецю, що зробило її однією з найсильніших фортець у Східній Європі. У наступні століття фортеця неодноразово перебудовувалася і зміцнювалася всіма наступними власниками Хотина і хотинських земель, включаючи молдавських господарів, польських королів і турецьких султанів. Наприкінці 14 століття будівлі замку були відремонтовані, а століттям пізніше, з появою вогнепальної зброї, замок був перебудований. Через століття, з появою вогнепальної зброї, фортеця була перебудована. Тоді були зведені потужні укріплення з вежами заввишки 40 метрів.

На початку 18 століття османи вирішили перетворити Хотин на важливий форпост на річці Дністер; між 1711 і 1718 роками османи запросили французьких інженерів для будівництва нових укріплень навколо старої фортеці. Основою фортеці були потужні земляні вали, бастіони та широкий рів, вимощений тесаним камінням. На валах була брама з вежею. У новій фортеці також була побудована мечеть з мінаретом.

Історія фортеці пов'язана з низкою історичних подій. Найвідоміша з них - Хотинська битва 1621 року, яка прославила запорізьких козаків і гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного.

Донедавна туристичний потенціал Дністровського регіону не був повністю використаний. Однак зараз нарешті відбуваються зміни і

з'являються нові туристичні об'єкти. Більшість готелів зараз розташовані в Хотині. У селі Репужинці розташовані бази відпочинку "Здоров'я" та "Буковинська височина". У межах села є яхт-клуб "Дністрівка", який здає в оренду яхти з капітанами. На березі водосховища біля села Неполотове є кілька баз відпочинку, зокрема "Дністровська чайка" та водно-оздоровчий комплекс "Услада" біля села Ломатинці.

У Подністров'ї існує більше десятка комплексів сільського зеленого туризму. Серед них Хотинський регіон характеризується господарствами на північних схилах Хотинського плато біля річки Дністер. Більшість з них розташовані в селі Рашиків. Решта господарств розташовані на берегах водосховищ, особливо біля закрутів річки Вороновиці.

Біла-Криниця - це релігійний і культурний туристичний центр, розташований поблизу румунського кордону. Він заснований на культових спорудах села Біла-Криниця Строжинецького району і пов'язаний з давньоруськими віруючими, які переїхали на Буковину наприкінці 17 століття, рятуючись від церковних реформ Никонівського патріархату. У 1908 році тут було збудовано унікальний собор Успіння Богородиці. Він схожий на знаменитий собор Василя Блаженного в Москві. За архітектурно-декоративною складністю його можна порівняти з митрополичою резиденцією в Чернівцях. Однак він перевершує його за складністю скульптур і красою декоративних матеріалів, таких як різнокольорові керамічні мозаїки і блакитна цегла, що повністю покривають стіни.

До релігійних та етнографічних пам'яток у Вашківцях належить жіночий православний монастир Святої Праведної Анни, розташований неподалік від міста Вашківці, Вижницького району. Монастир був заснований у 1993 році на Аниній горі. У минулому тут був жіночий монастир. Неподалік монастиря, біля підніжжя гори, є ранньомодерні руїни та поселення. У Вашківцях також проводиться карнавал народних

костюмів "Вашківська переберія" або "Маланка" на день святого Василя 14 січня, який приваблює тисячі гостей з області та з-за її меж.

Релігійні та культурні заходи в Банченах проводяться на базі Свято-Вознесенського монастиря, чоловічого православного монастиря в селі Банчени Герцаївського району. Монастир був заснований у 1996 році і на його території знаходяться Вознесенський храм, храм Покрови Пресвятої Богородиці, склеп преподобного Сергія Радонезького, два братські корпуси, будинок настоятеля, два готелі для паломників, церква Преображення Господнього і Свято-Преображенський скит, господарські споруди тощо. У жовтні 2011 року було освячено останній, восьмий храм монастирського комплексу - собор Святої Трійці, один з найбільших в Україні.

Таким чином, Чернівецька область є однією з небагатьох областей в Україні з великою історико-культурною спадщиною: Понад 2 080 пам'яток історії та культури занесені до національного реєстру (551 пам'ятка архітектури та містобудування, з яких 112 (11,6%) - національного значення). Існує також понад 300 нововиявлених пам'яток. Ці ресурси сприяють розвитку різних видів туризму: дитячого, молодіжного, сімейного, для людей похилого віку, інвалідів, культурного, релігійного, пригодницького та самодіяльного. Регіон може запропонувати дуже якісну туристичну пропозицію (екскурсійні програми для різних категорій та вікових груп), якщо його організувати та відреставрувати.

Висновки до розділу 2

В даному розділі були розглянуті природо-рекреаційні передумови розвитку Чернівецької області, а також історико-культурні передумови розвитку туристичної інфраструктури і складено SWOT-аналіз природо-рекреаційних ресурсів Чернівецької області. З чого можна зробити такі висновки:

1. Чернівецька область має високий рівень забезпеченості історико-культурною спадщиною і архітектурними пам'ятками що дає перевагу в розвитку пізнавального туризму і може бути своєрідним магнітом для туристів з усього світу.

2. Дослідження також виявило кілька проблемних аспектів. Неефективна правова база, відсутність чітких туристичних умов, завантаженість деяких туристичних місць Чернівецької області. Численні туристичні організації в регіоні працюють "в тіні", що знижує надходження до місцевого бюджету. Наявність монополій; невідповідність розміщення і харчування міжнародним стандартам; низька кваліфікація співробітників. Підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що для ефективного використання можливостей туризму для поліпшення ситуації необхідно чітко координувати дії державних органів і місцевих осередків.

3. Враховуючи туристичний і ресурсний потенціал регіону, Чернівецька область повинна розвиватися дуже швидкими темпами, поліпшення обсягу і якості послуг має супроводжуватися в цілому сприятливим економічним зростанням, реформою комплексів відпочинку в економіці регіону, розвитком відпочинку і розваг. промисловість, різні види туризму, які вже знайомі регіону і ще не користуються популярністю. Доцільно реформувати економіку регіону з урахуванням виду активного дозвілля. Тому значення туризму постійно зростає: активно розвиваються і вдосконалюються туристичні продукти, підвищується рівень туристичних послуг, Україна як Туристичний центр і зараз в Чернівецькій області є всі потрібні складові туристичної інфраструктури, але вони все ще знаходяться в незадовільному стані. Крім того, необхідні туристичні проекти, що становлять культурну та історичну цінність, а також значні субсидії від держави малому та середньому бізнесу, створення пріоритетних кредитних пакетів та розробка чіткого маркетингового плану для України та Чернівецької області. Створення неділю пільгового

законодавства для туристичного бізнесу і специфіка туристичних термінів дозволять в короткі терміни вивести місцевий ринок на внутрішній рівень, а значить, і на міжнародний туристичний ринок.

Розділ 3

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1 Аналіз розвитку туристичної інфраструктури Чернівецької області

У 2019-2021 роках кількість туристичних підприємств (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців) значно зросла у Києві.

145 одиниць (15,3%), Київській області - 98 одиниць (82,4%), Дніпропетровській області - 94 одиниці (29,2%), Львівській області - 70 одиниць (25,7%). У Чернівецькій області за аналізований період кількість одиниць зросла на 11 одиниць (16,7%). В інших регіонах також спостерігалось зростання. Це було пов'язано з формуванням відносин в Україні, які дозволили реалізовувати нові проекти в регіонах, де був споживчий попит. Зростання безробіття змусило частину працездатного населення шукати шляхи отримання доходу в туристичному секторі, а зміни в ліцензійних вимогах допомогли структурувати туристичний ринок.

На український туристичний ринок вплинула низка факторів: нестабільність податкової системи, недостатня державна підтримка, відсутність самофінансування, банкрутство споживачів туристичних послуг, неповнота правил, що регулюють туристичну діяльність,

незадовільний стан туристичної інфраструктури, брак інвестицій та низька якість українського туристичного продукту, всесвітня пандемія наприкінці 2019 року і війна розв'язана росією.

Протягом останніх років туристичний потік в Україні, особливо в Чернівецькій області, має неприглядний характер. Так, у 2021 році загальна кількість в'їзних та виїзних туристів, які є громадянами України, досягла 4 481 502, що на 1 966 967 (78,2%) більше, ніж у 2019 році та на 1 714 681 (62%) більше, ніж у 2020 році.

Варто зазначити, що кількість іноземців, які відвідали Україну у 2021 році, зросла на 40 874 (у 2,1 раза) порівняно з 2019 роком та на 36 330 (на 91,7%) порівняно з 2020 роком,

Водночас зросла і кількість українських туристів, які виїжджали за кордон, що означає збільшення відтоку капіталу з України. Основними причинами таких змін є низька якість туристичного продукту країни, військові дії на сході України, відсутність сприятливих умов для розвитку туристичної галузі, зокрема державної інвестиційної політики для туристичної сфери, відсутність загальної та комплексної системи управління та контролю за використанням туристично-рекреаційних ресурсів країни, відсутність туристичної, курортної та рекреаційних ресурсів, різне галузеве підпорядкування, відсутність ефективної системи захисту прав та інтересів туристів, безпечних умов перебування в туристичних дестинаціях. З точки зору державних інтересів, доцільним є розвиток в'їзного туризму як одного з джерел валютних надходжень.

Таблиця 3.1.1

Показники кількості обслуговуваних туристів у розрізі туроператорів та турагентів за видами туризму у Чернівецькій області у 2019-2021 роках

Роки	Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами	Із загальної кількості туристів:		
		іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за	внутрішні туристи

	– усього		кордон	
2019	19415	112	16204	3099
2020	20341	82	19098	1161
2021	29562	137	24375	5050

Кількість туристів зросла на 8171 (50,4%) у період з 2019 по 2021 рік та на 5277 (27,6%) у 2021 році порівняно з 2020 роком. Така тенденція зумовлена погіршенням соціально-економічної ситуації в країні в цілому та в регіоні, низькою доступністю для людей соціальних категорій через високу вартість туристичних продуктів, недостатнім розвитком туристичної інфраструктури, відсутністю безпечних та комфортних транспортних засобів для обслуговування туристів, а також поганим станом більшості доріг.

У 2021 році частка в'їзного туризму зросла на 25 (22,3%) порівняно з 2019 роком та на 55 (67,1%) порівняно з 2020 роком. Близькість України до зовнішніх кордонів, ємність ринку товарів та послуг, наявність унікальних історико-культурних пам'яток, високий природно-рекреаційний потенціал міста та області, глибокі культурні традиції створюють передумови для динамічного розвитку туристичної галузі в Чернівці та Чернівецької області. Водночас, аналіз туристичної програми для відвідування міста Чернівці та Чернівецької області свідчить, що регіональний туристичний продукт не орієнтований на перебування туристів більше одного дня. Тури розроблені таким чином, що більшість туристів не залишаються на ночівлю, а залишають місто після відвідування архітектурного центру міста та резиденції Чернівецького національного університету. Іншою важливою проблемою є те, що туристичний потік має сезонний характер і є нерівномірним протягом тижня.

Одним з найважливіших елементів туристичної інфраструктури Чернівецької області є готельне господарство. Більшість об'єктів туристичної інфраструктури в області побудовані за проектами, які наразі не відповідають міжнародним стандартам. Ця мережа активно формувалася в епоху масового туризму з інтенсивною експлуатацією та передчасними капітальними і поточними ремонтами, що спричинило значний знос цих будівель і споруд.

Станом на 2021 рік в області функціонує 11 об'єктів масового розміщення, з яких вісім - готельного типу та три - спеціалізовані заклади розміщення.

Таблиця 3.1.2

Показники функціонування засобів розміщування в Чернівецькій області

Роки	Кількість колективних засобів розміщування, од.			Кількість місць, од.			Кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщування, осіб		
	Всього	У тому числі		Загалом	У тому числі		Загалом	У тому числі	
		Готелі та аналогічні засоби розміщення	Спеціалізовані засоби розміщення		Готелі та аналогічні засоби розміщення	Спеціалізовані засоби розміщення		Готелі та аналогічні засоби розміщення	Спеціалізовані засоби розміщення
2019	86	79	7	4872	3942	930	108664	105637	3027
2020	81	75	6	3993	3285	708	120017	116959	3058
2021	11	8	3	1325	840	485	53340	41217	12123

Більшість готелів Чернівецької області не відповідають стандартам прийому іноземних та внутрішніх туристів.

Важливою проблемою в туристичній інфраструктурі області є рівень готельних послуг та відповідне зниження якості обслуговування.

Негативним аспектом готельних послуг в області є обмежений спектр супутніх додаткових послуг. Лише сім (46,6%) із загальної кількості готелів мають об'єкти інфраструктури: чотири автостоянки, три ресторани, дев'ять кафе та барів, три сауни, три пральні, три торгові точки та п'ять інших об'єктів обслуговування.

Просторовий аналіз розміщення готелів та аналогічних засобів розміщення за адміністративними районами Чернівецької області показує, що найбільша кількість засобів розміщення зосереджена у Вижницькому районі (4), а в структурі за типом засобів розміщення найчастіше зустрічаються готельно-туристичні комплекси (2), далі йдуть приватні об'єкти (2) та готелі, зареєстровані в області (3). Нижче наведені найбільш популярні типи розміщення.

Найпопулярнішими типами розміщення серед місцевих жителів та туристів є гірськолижний курорт "Мигово", готельний комплекс "Карпатська зірка" та готельно-ресторанний комплекс "Стіжок", які також є привабливими етнографічними пам'ятками. Оскільки Карпати призначені для короткострокового та довгострокового перебування, більшість об'єктів розміщення розташовані якомога ближче до гір. Доступ подекуди незручний через відсутність якісних доріг.

У Чернівецькій області немає населених пунктів зі статусом офіційних курортів, але є три санаторії (крім туберкульозного), один пансіонат, два санаторії-профілакторії та п'ять баз відпочинку. Санаторії та оздоровчі центри нерівномірно розподілені по території області, найбільше їх у Строжинці, Новоселицькому, Вижницькому, Заставнівському та Кіцманському районах.

Основними причинами цих змін є перепрофілювання багатьох пансіонатів на санаторно-курортне лікування та закриття збиткових санаторіїв (здебільшого на балансі окремих компаній). Деякі медичні заклади прийшли в аварійний стан і більше не функціонують.

Незважаючи на наявність медичної бази, в регіоні відсутні санаторії, що спеціалізуються на лікуванні урологічних, гінекологічних та дерматологічних захворювань. Також немає санаторіїв для лікування шлунково-кишкових захворювань або порушень обміну речовин у дорослих та нетуберкульозних захворювань органів дихання.

Таблиця 3.1.3

Оздоровчі та санітарно курортні заклади Чернівецької області

Роки	Санаторії та пансіонати з лікуванням		Санаторії та профілакторії		Будинки і пансіонати відпочинку		Бази та інші заклади відпочинку	
	Всього	Тис. ліжок	Всього	Тис. ліжок	Всього	Тис. ліжок	Всього	Тис. ліжок
2019	3	1,3	-	-	1	0,5	3	1,3
2020	4	1,5	-	-	-	-	5	1,7
2021	4	1,5	-	-	-	-	5	1,7

За останні три роки кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, що працюють влітку в Чернівецькій області, зменшилася на 41 одиницю.

Таку тенденцію можна пояснити неналежною матеріально-технічною базою дитячих закладів охорони здоров'я та недостатніми фінансовими ресурсами для їх оновлення, недостатніми фінансовими ресурсами для зміцнення матеріально-технічної бази санаторіїв, пансіонатів та позаміських закладів, обмеженими фінансовими ресурсами

на проведення оздоровчих кампаній та неефективним використанням бюджетних коштів.

Переходячи до оцінки районів найбільша кількість ресторанів та інших закладів ресторанного господарства в Чернівецькій області зосереджена в Кіцманському 47 та Заставнівському 35 районах, які розташовані максимально близько до обласного центру або вздовж автомагістралей національного та міжнародного значення. Третє місце за кількістю ресторанів 23 посідає Хотинський район, де ресторатори орієнтуються на обслуговування як місцевого населення, так і туристів, які відвідують найважливішу туристичну пам'ятку регіону - Хотинську фортецю.

Підсумовуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що Чернівецька область потребує інвестицій та притоку капіталу для розвитку інфраструктури, використання світового маркетингового досвіду, підвищення рівня надання послуг та наближення їх якості до міжнародних стандартів. Нерозвиненість туристичної інфраструктури, недосконалість законодавчої бази та нестабільна економічна і політична ситуація в Україні та регіоні зокрема стримують розвиток туризму - однієї з найприбутковіших галузей сучасної економіки. Враховуючи інтерес українських та іноземних туристів до Чернівецької області, необхідно ефективно просувати туристичний потенціал регіону на міжнародному ринку та розвивати туристичну інфраструктуру.

3.2 Проблеми розвитку туристичної інфраструктури в Чернівецькій області

Туризм сьогодні відіграє важливу роль, набув значного розвитку і став великим соціально-економічним явищем у міжнародному масштабі. Його стрімкому розвитку сприяє розширення політичних, економічних, наукових і культурних зв'язків між країнами і народами.

Темпи розвитку сектору туристичних послуг в Україні не такі швидкі, як в інших частинах світу. Стрімкий розвиток світової туристичної індустрії закономірно ставить питання про роль України на світовому туристичному ринку. Зокрема, Україна має всі передумови для поступового розвитку внутрішнього та міжнародного туризму. Це унікальне географічне положення, рельєф, сприятливий клімат, багатий потенціал у сфері природи, історії, культури, туризму та рекреації. На тлі світової туристичної індустрії, яка розвивається надзвичайними темпами, Україна виглядає досить скромно.

За оцінками експертів, туристична галузь приносить до державної скарбниці близько 4 мільярдів доларів США на рік лише у вигляді податків. Абсолютно несприятлива ситуація внутрішнього розвитку разом з низьким міжнародним статусом української економіки змушує нас активно шукати нестандартні шляхи виходу з кризи та засоби створення дійсно конкурентоспроможної на міжнародному рівні національної економіки.

Безперечно, причини цього слід шукати у складному соціально-економічному становищі нашої країни, невмінні управляти механізмами пожвавлення туристичної галузі та відсутності ефективного стратегічного розвитку цього сектору як на національному, так і на регіональному рівнях. Однак проблема набагато більша, ніж ми думаємо. Вона стосується не лише українського туристичного сектору, але й вектору, за допомогою якого країни з перехідною економікою (в тому числі й Україна) можуть долучитися до потужного інтеграційного процесу та підвищити свою економічну конкурентоспроможність на світовому ринку.

Середньомісячна заробітна плата стабільно зростала протягом досліджуваного періоду, але все ще залишається значно нижчою за середню в регіоні і трохи вищою за мінімальну заробітну плату. Аналогічні висновки можна зробити і щодо заробітної плати в закладах туристичного сектору. Основним фактором, що впливає на ці факти, є

високе навантаження на фонд оплати праці, що спонукає підприємства використовувати тимчасову робочу силу та впроваджувати схеми податкової оптимізації. Тому збільшення кількості працівників у туристичному секторі пов'язане як з поживленням економічної активності, так і з результатами заходів, вжитих регуляторним органом для впливу на ринок праці (легалізація заробітної плати, притягнення до відповідальності та робота Податкової комісії). Зростання середньомісячної заробітної плати в основному пов'язане з підвищенням рівня мінімальної заробітної плати та заходами, вжитими регуляторним органом.

Брак інформації про Україну загалом і Чернівецьку область особливо є однією з основних причин повільного розвитку туризму. Цю ситуацію можна покращити завдяки участі експертів та представників туристичних агентств у всесвітньо відомих туристичних форумах. У 2021 році уряд України вперше профінансував представництво на туристичній виставці ІТВ у Берліні.

Програма була спрямована на покращення та підвищення якості туристичної інфраструктури України, спрощення процесу перетину кордону та зменшення податкового навантаження на туристичні підприємства.

Враховуючи ситуацію, що склалася в туристичному секторі за роки незалежності України, необхідно активно шукати шляхи та засоби для подолання кризи та збільшення виробництва туристичних продуктів при збереженні необхідної якості.

Основними зовнішніми умовами, що стримують розвиток туристичного сектору України, є дисфункціональність та незавершеність економічних реформ, несприятливий статус-кво для бізнесу в цілому та туризму зокрема, а також неповна і навіть частково неефективна законодавча база, що призводить до повної або часткової відсутності внутрішніх та зовнішніх інвестицій, необхідних для розвитку туризму.

Така ситуація пов'язана з тим, що туристичний сектор країни ще не повністю розвинений. Через несприятливу економічну ситуацію на ринку працює лише третина з приблизно 3 000 українських туристичних підприємств, які мають право надавати туристичні послуги.

Ці зовнішні та внутрішні фактори є основою для розробки планів та рішень щодо подолання кризи в туристичному секторі та дають уявлення про напрямки подальшого розвитку туристичної галузі.

Підсумовуючи вищесказане, можна дійти досить простого висновку. Так, правильним буде сказати, що проблемою сучасної туристичної галузі є неефективне та нераціональне використання відповідних ресурсів, а також те, що сучасний рівень розвитку туристичної галузі не відповідає її наявному потенціалу. Це визначальна проблема, яка є диференційованою і включає в себе низку інших специфічних проблем. Ці проблеми включають погану інфраструктуру, низьку якість обслуговування, відсутність якісної реклами, відсутність детальної інформації про готелі та курорти, внутрішні тури та послуги, які не пропонуються на глобальному рівні, високий податковий тягар тощо.

Дослідження дозволить виявити приклади проблем та перспективи розвитку в конкретному регіоні з метою максимізації його потенціалу. Чернівецька область є одним з найперспективніших регіонів для розвитку туризму в Україні завдяки своїм недостатньо розвиненим рекреаційно-туристичним ресурсам. Потенціал та можливості регіону формуються наявністю гірських ландшафтів, багатою культурно-історичною спадщиною, сприятливими кліматичними умовами та чистим довкіллям.

Основними причинами, що стримують розвиток туризму та туристичної інфраструктури в Чернівецькій області, є недалекоглядна державна політика та недостатньо розвинена матеріально-технічна база.

Чернівецька область має багато первинних природних об'єктів, які можуть приваблювати туристів. Зелений туризм також привертатиме увагу в майбутньому. Народна архітектура, декоративно-прикладне мистецтво та

ремесла є складовими унікальної ідентичності. Сільський відпочинок, що розвиває етнографічну унікальність, сприятиме популяризації України у світі та приваблюватиме іноземних туристів.

Передумовою успішного розвитку сільської рекреації є створення комплексу для відродження та розвитку всіх сфер традиційної культури - від форм господарської діяльності до здобутків духовної сфери. Тому економіка зростає завдяки інтенсивному розвитку зеленого туризму.

Пріоритет надається розвитку наявних туристичних ресурсів регіону, залученню інвестицій для будівництва туристичних об'єктів та проведенню рекламних кампаній туристичних послуг на українському та зарубіжному ринках.

Мережа туристичної інфраструктури та об'єктів є неповною і не відповідає міжнародним стандартам.

Відсутня скоординована, висококваліфікована та компетентна система заходів з просування українського туристичного продукту на світовому ринку. Проблемною є також промоція вітчизняних курортів. Таким чином, очевидно, що отримати інформацію про Україну та її туристичні дестинації за кордоном дуже складно. Великобританія, яка не має особливої потреби в промоції, витрачає на це близько 80 млн фунтів стерлінгів. На перший погляд, це може здатися помилкою. Однак це не так. Підраховано, що кожен 1 фунт, вкладений у рекламу, приносить 27 фунтів доходу від залучених туристів. Тому я вважаю, що витратити гроші на просування України та її пам'яток у світі - це правильне рішення.

Україна мало використовує туристичні технології, поширені в розвинених країнах, такі як електронні путівники по готелях, транспортні маршрути, списки туристичних агентств та оплата послуг. На міжнародному ринку майже всі туристичні путівники публікуються в електронному форматі і більшість з них доступні онлайн. ІТ-індустрія в Україні останніми роками зростає. Тому слід активно використовувати ці можливості для покращення рівня обслуговування клієнтів.

Низький рівень обслуговування пов'язаний із загальною підготовкою працівників сектору. Наразі в українському туристичному секторі дуже мало відповідних закладів підготовки та перепідготовки кадрів або кваліфікаційних вимог, які б відповідали міжнародним стандартам. Відповідні навчальні заклади поступово створюються, але через брак відповідного досвіду досягнуто лише початкового прогресу.

Масштаби нормативно-правової та інституційної підтримки туризму відстають. Це пов'язано, головним чином, з частковим характером адміністративних реформ в Україні.

Висновки до розділу 3

В даному розділі було проведено аналіз розвитку туристичної інфраструктури Чернівецької області і проблеми його розвитку

В чернівецькій області практично не використовуються туристичні технології, поширені в розвинених країнах. В чернівецькому туристичному секторі дуже мало відповідних установ з підготовки та перепідготовки кадрів або кваліфікаційних вимог, які відповідали б міжнародним стандартам. Розвинутість нормативної-правової бази та інституційної підтримки туризму є слабо недостатньою.

Враховуючи той факт, що світовий туристичний сектор набагато більш розвинений, сформувався потужний глобальний туристичний осередок, який сприяє розвитку міжнародного туризму в Європі та Азії, але через зовнішній борг європейських гігантів, неконтрольовану міграцію та проблеми у фінансовому секторі глобальних масштабів Україна може стати альтернативою для міжнародних туристів.

Основні проблеми розвитку міжнародного туризму в Україні мають економічне, соціальне, політичне та технологічне Походження, набуваючи

ознак екологічного та управлінського характеру з урахуванням значного туристично-рекреаційного потенціалу.

Щоб визначити пріоритетний стратегічний напрямок поліпшення поточної ситуації, заходи на державному, регіональному та місцевому рівнях повинні бути скоординовані, логічні і конкретні, необхідно оновити правову базу і розробити проекти, спрямовані на розвиток внутрішнього туризму.

Однак через війну, обсяг зовнішнього та внутрішнього боргу, відсутність реформ та низьку заробітну плату українську туристичну неділю було "ослаблено" порівняно з іншими роками.

Війна з росією через яка унеможлиблює розвиток туристичної інфраструктури в Україні, продовження ракетних атак по інфраструктурі України, неможливість забезпечення безпеки туристам. Це не дає змоги до розкриття туристичного потенціалу Чернівецької області

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження теоретичних і практичних складових туристичної інфраструктури Чернівецької області було необхідне для узагальнення і систематизації знань про туристичну інфраструктуру Чернівецької області.

1. У процесі вивчення і подання теоретичних матеріалів були узагальнені основні туристські терміни, розкрита суть і основні елементи поняття "туристична інфраструктура". В даній роботі велика частина досліджень присвячена туристичній термінології, оскільки вона відіграла свого роду фундаментальну роль у дослідженнях і розвитку туризму в Чернівецькій області, і за допомогою теоретичних узагальнень стало можливим виявити чіткі закономірності в інтерпретації таких понять, як "туризм", "подорожі", "туристична інфраструктура" "туристична індустрія". Слід зазначити, що " туристична інфраструктура " забезпечується всіма структурами, транспортними зв'язками, послугами

громадського харчування та туристичним розміщенням, прикордонними службами та прикордонними службами відповідно до законодавства України.

2. Чернівецька область має безліч структурних складових рекреаційних ресурсів. Це регіон на якому є можливість до розвитку різноманітного літнього та зимового відпочинку, гірських видів спорту, колективних тренувань та відпочинку. Регіон характеризується сприятливими кліматичними умовами, а також основними факторами, що визначають соціально-економічний та історико-культурний профіль регіону і його привабливість як для українських туристів, так і для іноземців.

3. Чернівецька область володіє унікальним історичним і культурним потенціалом, який при правильному розвитку і підтримці може стати важливим фактором залучення туристів. Ці ресурси призначені для дітей, молоді, сімей, людей похилого віку, інвалідів, культурних, освітніх, релігійних, авантюристів, любителів тощо. сприяє розвитку туризму. Район може запропонувати досить якісні туристичні пропозиції (екскурсійні програми для різних груп населення і вікових груп), за умови їх збереження і відновлення. Збереження і використання цих передумов вимагає комплексного підходу, співпраці між громадськістю, владою і компаніями для забезпечення сталого розвитку і збереження культурної спадщини, а також ретельного управління туристичною інфраструктурою.

4. Проаналізовано поточний стан об'єктів відпочинку в Чернівецькій області. У Чернівецькій області налічується 243 заповідники та об'єкти, у тому числі 7 заповідників, 8 природних пам'яток, ботанічний та дендрологічний парки Чернівецького державного університету, Вижницький національний природний парк та Сторожинецький Дендрарій. Всі вони мають національне значення і включені в Карпатську транснаціональну мережу охорони природи (проект ТАСІС). Буковина славиться такими художніми ремеслами, як килимарство, вишивка,

різьблення по дереву. Особливо розвинені вони в центральній, північно-західній та західній частинах Чернівецької області. Визначено територіальні особливості розвитку рекреаційного потенціалу Чернівецької області. Усі ці туристичні продукти здатні підвищити конкурентоспроможність туристичної індустрії з використанням регіональної історико-культурної спадщини, визначити території та конкретні місця інвестування та туристичні об'єкти з використанням їх історико-культурних ресурсів та залучити українську Буковину до єдиного регіону транскордонного розвитку.

5. Проведене дослідження теоретичних і практичних складових туристичної інфраструктури Чернівецької області було необхідне для узагальнення і систематизації знань про туристичну інфраструктуру Чернівецької області її сильні і слабкі сторони:

До сильних можна віднести те що Чернівецька область - одна з найкolorитніших регіонів Західної України з різноманітними фестивалями, сезонними культурними заходами та всіма необхідними передумовами для гірськолижного туризму без урахування сезонних ризиків. М'який континентальний клімат створює приємне середовище, а вигідне територіальне розміщення дає велику перевагу для розвитку для міжнародного туризму. Відносно непогана транспортна мережа дає регіону можливість пропонувати якісні туристичні послуги. Історико-культурна спадщина регіону використовується для підвищення конкурентоспроможності області у сфері пізнавального туризму і покращення туристичної інфраструктури пов'язаної з розміщенням і харчуванням туристів.

До негативних згідно з отриманими даними, тенденції розвитку внутрішнього туризму на національному рівні мають значний вплив на регіональному рівні, в тому числі і на Чернівецьку область, визначили та проаналізували основні проблеми та поточний стан туристичної

інфраструктури і дійшли висновку, що для вирішення існуючих проблем необхідно розробити комплекс конкретних заходів. Цей комплекс дій базується на ключових тактичних і стратегічних заходах і включає наступні елементи створення національних інституцій, визначення стратегічного напрямку розвитку туристичної інфраструктури та міжнародного туризму, створення належної правової бази, створення маркетингових планів, засобів реалізації національної політики в туристичному секторі, правове забезпечення виконання цих рішень та постанов. Це означає, що низький рівень розвитку інфраструктури та туризму в області прямо пропорційний нераціональному використанню туристичного потенціалу України на міжнародній арені. Такі результати можна пояснити низкою причин, таких як світова економічна криза 2008 року, нестабільність національної валюти, Революція гідності на Майдані 2014 року і напад росії на Україну того ж року, відсутність реформ, брак політичної волі та професійних кадрів в органах влади, світова пандемія що розпочалася наприкінці 2019 року і повномасштабний наступ рф на Україну. Всі ці аспекти призвели до значного зниження кількості внутрішніх та іноземних туристів, зростання цін, нездатності забезпечити необхідний рівень сервісу та зростання популярності закордонних напрямків серед українських туристів і врешті решт поставило на заморозку розвиток туристичної індустрії що зосереджувалась на закордонних туристах через неможливість надання гарантій безпеки і постійні обстріли країни агресора.

6. Обгрунтовано напрямки розвитку рекреаційного потенціалу регіону на майбутнє. Для оптимізації процедури розробки та затвердження необхідної стратегії. Робоча група з розробки стратегії розвитку Чернівецької області організовується галузевими або спеціальними комітетами. Можливі європейська інтеграція, інновації, навколишнє середовище та відпочинок або інші сфери, розділені на субдомени). В

якості організаторів-представники міністерств, основних управлінь економіки та інвестицій облдержадміністрації, представники спеціалізованих управлінь облдержадміністрації, представники районних і муніципальних управлінь спеціалізованих управлінь, приватних; в якості консультантів - навчальні заклади, дослідницькі центри, наукові установи та спеціалізовані фонди; в якості громадських - представники громадських інтересів - Державні установи, корпоративні організації і т. д.

Виникають сучасні проблеми у сфері формування об'єктів відпочинку в Чернівецькій області. Відновлення українських міст і сіл після війни - складний процес, який повинен забезпечити модернізацію і подальший розвиток в найближчі роки. Нові виклики, пов'язані з війною – забезпечення збалансованого вирішення проблеми міграції, переміщення підприємств і підприємств в усі регіони країни, створення соціально орієнтованого ділового середовища в якості передумови для економічного розвитку суспільства - повинні найкращим чином поєднуватися з сучасним глобальним підходом. І практика: Архітектура та цілі сталого розвитку ООН. Досягнення гуманної спрямованості, раціонального просторового планування, балансу між переселенням та робочою зайнятістю, стійкої міської мобільності, інклюзивності, енергоефективності, екологічних міркувань та багатьох інших сучасних тенденцій у населених пунктах повинні бути ознаками нашого ідеального відновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Горишевський П.А., Васильєв В.П., Зінько Ю.В. Сільський зелений туризм : організація надання послуг гостинності. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2003. 148 с.

- 2) Давидова О.Г. Особливості застосування інновацій у розвиток туристичної галузі України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. (Серія «Економіка»). 2015. № 7 (172). С. 65-69.
- 3) Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці: Книги – XXI, 2016. 300 с.
- 4) Кальченко О.М. Теоретичні аспекти інноваційної діяльності підприємств туристичної галузі. Вісник Чернівецького державного технологічного університету. 2011. № 4 (54). С. 147-155.
- 5) Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу. Навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2015. 224 с.
- 6) Захарченко П.В., Жваненко С.А. Модель інноваційного розвитку економіки національного курортно-рекреаційного комплексу. Економіка та держава. 2013. №4. С.47-50.
- 7) Кіндрик Т.О., Головінов О.М. Інноваційна діяльність в туристичному господарстві України. Матеріали конференції «Ефективні інструменти сучасних наук - 2010». URL: http://tourlib.net/statti_ukr/kindryk.htm/.
- 8) Лотиш О.Я. Стратегічний аналіз і оцінка можливостей інноваційного розвитку туристичної галузі України Ефективна економіка. 2017. № 8 Available at: <http://www.economy.nauka.com.ua/>
- 9) Мельниченко О.А., Величко Л.Ю. Індустрія туризму: сутність, складові, кластери, необхідність державного регулювання. Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 4. С. 3-9.
- 10) Пугач Н.А. Особливості кластерного підходу в розвитку сільського туризму в Україні. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». 2013. Вип.181. С.267-273.
- 11) Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Г.М. Дроздова // Навчальний

посібник. Київ : ЦНЛ, 2004. - Режим доступу:
<http://www.ebk.net.ua/Book/MenedgmentZED/10-15/6132.htm>

12) Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 3530-VI від 16.06.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

13) Закон України «Про туризм» N 1024-XII від 12.05.91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.

14) Офіційний сайт Державної служби статистики України.

URL: <http://ukrstat.org>

15) 44. Офіційний сайт ОДА Чернівецької області. URL: <https://mepr.gov.ua>

16) 46. Офіційний сайт реєстру пам'яток Чернівецької області URL:<https://www.kmu.gov.ua/npas/239966145>

17) Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія. К.: Київський національний торгово-економічний університет, 2016. 537. с.

18) Тарасюк Г. М. Розвиток вітчизняного туризму в контексті світових туристичних тенденцій. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. Випуск 7. Частина 3. С. 127-131.

19) Смадич І. П. Формування структури рекреаційного середовища в існуючій системі розселення Прикарпаття. Проблеми розвитку міського середовища. 2018. № 1. С. 129–135.

20) Потишняк О. М., Дудник О. В., Краля В. Г. Рекреаційні ресурси та природно-рекреаційний потенціал як необхідна умова розвитку рекреації. Домашня сторінка. 2017. № 182. С. 140-147.

21) Оливко О. Оцінка якості комплексного туристичного продукту. Вісник КНТЕУ. 2015. № 2. С. 58-63.

22) Немець К. А. Дослідження просторової взаємодії суспільно-географічних об'єктів. Часопис соціально-економічної географії: Міжрегіон. зб. наук. праць. поХарків, ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. Вип. 6(1). С. 20-31.

23) Миронов Ю. Б. Сутність та чинники розвитку рекреаційного потенціалу в регіоні. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.11. С. 117–122.

24) Горин Г. В. Рекреаційно-туристичний потенціал Західного регіону України у контексті транскордонного співробітництва. Соц.-ек.проблеми сучас. періоду України, 2014, Вип. 2(106). С. 171-178.

25) Топчієв О. Г. Планування територій у контексті сталого розвитку регіонів. Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення: Зб. наук. пр. Херсон: ПП Вишемирський, 2015. С. 118 123.

26) Реєстр пам'яток місцевого значення. URL:
http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245323810&cat_id=24491040